

SZAKDOLGOZAT

Maksa Szabolcs

2024

Magyar Agrár- és Élettudományi Egyetem

Szent István Campus

Agrár- és Élelmiszergazdasági Intézet

Gazdálkodási és menedzsment alapképzési szak

Megtakarítási szokások vizsgálata Magyarországon

Belső konzulens: Dr. habil Dedák István
főiskolai tanár, oktató

**Belső konzulens
intézete/tanszéke:** Agrár- és
Élelmiszergazdasági Intézet,
Közgazdasági és Természeti
Erőforrások tanszék

Készítette: **Maksa Szabolcs**
D4BV5E
Levelező tagozat

Gödöllő, 2024

Tartalomjegyzék

1. Bevezetés.....	2
2. A pénzügyi tervezést befolyásoló gazdasági tényezők vizsgálata	3
2.1. Infláció	3
2.2. Alapkamat	6
2.3. Munkanélküliség.....	7
2.4. GDP (Gross Domestic Product)	9
2.5. Reáljövedelem.....	10
3. Befektetési és megtakarítási lehetőségek vizsgálata Magyarországon	12
3.1. Megtakarítás	12
3.2. Befektetés.....	13
3.3. Részvény	13
3.4. Kötvény	15
3.5. Országos Betétbiztosítási Alap, Befektető-védelmi Alap.....	15
3.6. Tartós Befektetési Számla, Nyugdíj Előtakarékossági számla	16
3.7. Lekötött betét	17
4. A megtakarítási szokások szakirodalmi megközelítései.....	18
5. A kérdőív feldolgozása	20
5.1. A kérdőív adatainak általános jellemzői.....	21
5.2 Hipotézis-elemzés	23
5.2.1. Végzettség és befektetési döntések	24
5.2.2. Konzervatív pénzügyi stratégiák alacsonyabb jövedelemmel.....	26
5.2.3. Demográfiai tényezők hatása a megtakarításra	28
5.3. A hipotézisvizsgálat eredményei	30
6. Következtetések és javaslatok.....	31
7. Összefoglalás.....	32
Irodalomjegyzék.....	34
Ábrajegyzék	36
Táblázatjegyzék.....	37
Mellékletek listája	38
Mellékletek.....	39

1. Bevezetés

Szakdolgozatom témája a megtakarítási szokások vizsgálata Magyarországon. Mindezt szeretném a lakosság szemszögéből, valamint a demográfiai tényezők vizsgálatán keresztül bemutatni. Azért ezt a témát választottam, mivel a közvetlen környezetemben, illetve a munkám során gyakran találkozok azzal a jelenséggel, hogy az emberek vagy feleslegesen túlbonyolítják pénzügyeiket, vagy a szükséges pénzügyi intelligencia hiányában, valamint a nagyfokú bizalmatlanság miatt a bankszektor irányába minimálisan használják ki a befektetési vagy megtakarítási lehetőségeiket. Napjaink Magyarországon azonban az EU-ban egyedülállóan magas infláció, illetve a nagyfokú pénzromlás miatt kifejezetten fontos a pénzügyi tudatosság a lakosság szempontjából, hogy felismerjék milyen nagy szükség van a különböző instrumentumokra. Ezáltal a mai modern világban a pénzügyi tudatosság és az egyéni pénzügyi tervezés kiemelt fontossággal bír. A megtakarítási szokások vizsgálata egy olyan terület, amelyben az egyének döntései közvetlen hatással vannak jelenlegi és jövőbeli anyagi helyzetükre. Magyarországon, ahol gazdasági és társadalmi változások is jelentős hatással vannak az emberek pénzügyi döntéseire, különösen fontos megérteni, hogy az egyének hogyan takarítanak meg pénzt és hogyan tervezik pénzügyeiket.

A szakdolgozat célja, hogy feltárja és megértse az egyének megtakarítási döntéseit Magyarországon. Ezen túlmenően, azt is vizsgálni fogja, hogy hogyan befolyásolják a demográfiai tényezők, mint az életkor, nem, végzettség és jövedelem az emberek megtakarítási szokásait. A célkitűzések közé tartozik továbbá az is, hogy megértsük, milyen megtakarítási célok jellemzik az egyes csoportokat, és milyen pénzügyi eszközöket választanak az emberek a megtakarításaikhoz.

A fenti célokhoz a dolgozat első részében szeretném bemutatni a pénzünkre ható rajtunk kívül eső változókat, a különböző gazdasági fogalmakat, illetve mutatókat, amiket a megtakarítási és befektetési céljaink meghatározásakor figyelembe kell venni. Ezután egy áttekintést adok a hazánkban elérhető és választható megtakarítási, illetve befektetési lehetőségekről.

2. A pénzügyi tervezést befolyásoló gazdasági tényezők vizsgálata

Ahogy a gazdaság rengeteg különböző tényezőből áll össze, úgy a magánszemélyek megtakarítási szokásait is számos tényező befolyásolja. A megtakarítási döntések mögött rejlő motivációk és választások nem csupán a jelenlegi pénzügyi helyzettől függenek, hanem a gazdasági környezet változásaitól, a személyes céloktól és a jövőbeli tervektől is. Fontos megérteni, hogy ezek a tényezők hogyan alakítják az emberek pénzügyi viselkedését, és hogy ezeket hogyan lehet hatékonyan figyelembe venni a pénzügyi tervezésben és az egyéni megtakarítási célok elérésében. Az emberek megtakarítási szokásait befolyásolhatja többek között a környezetükben tapasztalható gazdasági stabilitás vagy instabilitás, a pénzpiaci folyamatok alakulása, az infláció mértéke, a kamatkörnyezet, valamint az egyéni jövedelmi helyzet és személyes élethelyzet. Ezek a tényezők mind hatással lehetnek arra, hogy az emberek mennyit tudnak félretenni, milyen megtakarítási célokat tűznek ki maguk elé, és milyen megtakarítási eszközöket választanak. Ahhoz, hogy teljes képet kapjunk a megtakarítási szokásokról és döntésekről, érdemes áttekinteni a gazdaság szélesebb összefüggéseit, és megvizsgálni, hogy milyen tényezők játszanak szerepet az egyéni pénzügyi tervezésben és döntéshozatalban.

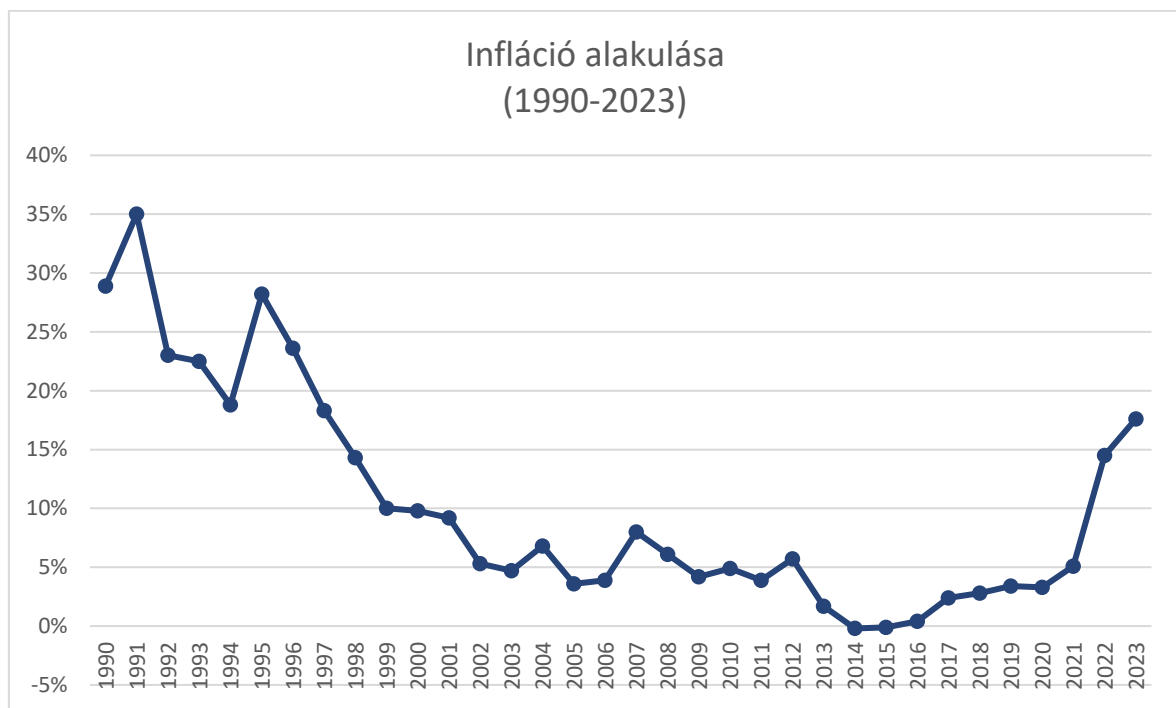
2.1. Infláció

„Az infláció eredetileg orvosi műszó, latinul felfúvódást jelent, és mint közgazdasági fogalmat az amerikai polgárháborúban használták először. Akkor ugyanis a termékek papírpénzben mért ára felfutott, „felfúvódott” a termékek nemesfémekben megadott árához képest. Bizonytalan gazdasági környezetben a nemesfém tehát értékállóságát bizonyította, míg a papírpénz értékét veszítette. Ez az eredet egyben arra is rávilágít, hogy a „korai” inflációk többnyire háborúkhöz kapcsolódtak, amikor az állam – megnövekedett kiadásai fedezésére – ideiglenesen letért a nemesfém pénz teljes körű használatáról. Mára azonban az infláció mindennapjaink részévé vált, és folyamatosan szembesülünk az árak változásával, többnyire növekedésével. (Merényi & et al., é. n., old.: 40)”

Az infláció tartós árszínvonal-emelkedést jelent, amely tehát általános áremelkedésre utal, és az egységnyi pénz értéktelenedését is jelzi. A közelmúltban tapasztalható magas inflációs környezet a lakossági megtakarításokra is rendkívül negatívan hat. A 2008-as gazdasági világválságot valamivel több mint egy évtizede volt kihevernie a világ és Magyarország

gazdaságának. Nézzük meg, hogyan néz ki ez a gyakorlatban. A KSH adatai alapján, az elmúlt 30 évet vizsgálva (1990-2020) az infláció a 90-es években volt a legmagasabb. A rendszerváltás hatásait a gazdaság az évtized második felére tudta kiheverni, ekkor már folyamatosan lassult a fogyasztói árak éves növekedési üteme, 2000-ben hosszú idő után 10% alá. Az Európai Unióhoz történő csatlakozásunk utáni időszakban (2004-2015 között), a fogyasztói árak alakulását nagy kilengések jellemezték, az éves árváltozás mértéke -0,2 és 8,0% közötti tartományban mozgott. Ebben az intervallumban szerepet kapott a már korábban említett 2008-as gazdasági világválság is. Ahogy a 1-es számú ábrán látható, ezt a különböző világ gazdasági és politikai eseményekhez képest egy kisebb áremelkedéssel kímőzta a magyar gazdaság.

1. számú ábra: Az infláció alakulása

Forrás: KSH STADAT 2024 alapján saját szerkesztés

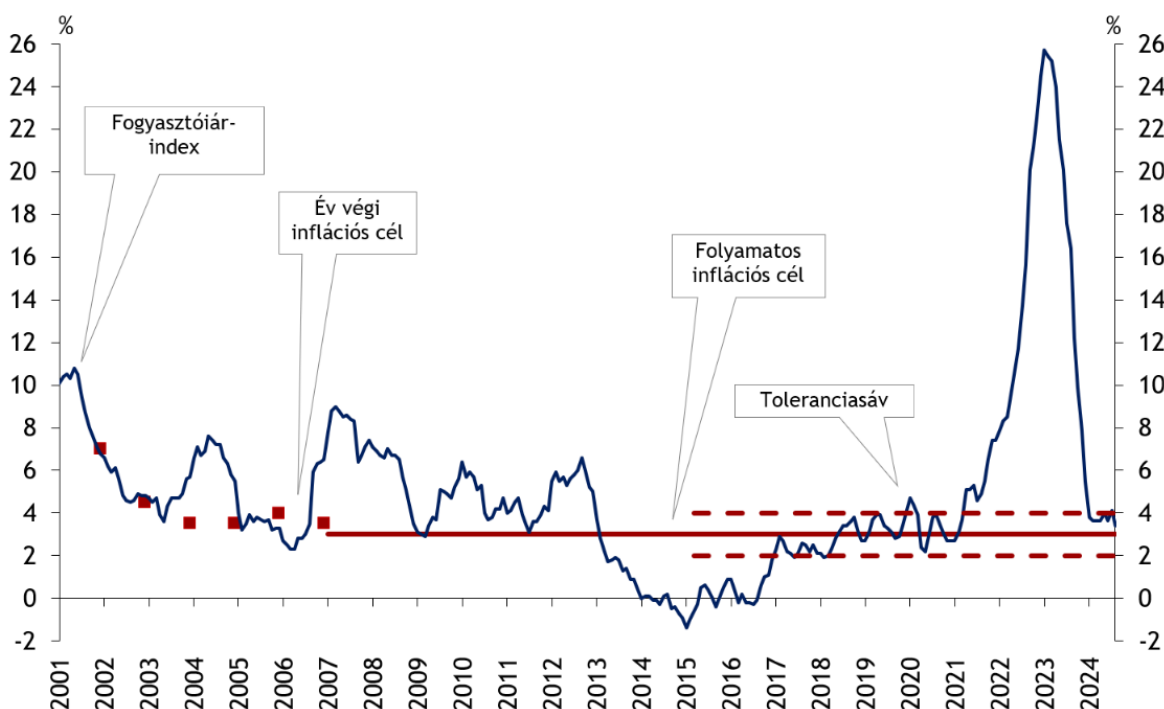
Az MNB által alkalmazott inflációs célkövetéses rendszer alapvetően az árstabilitás biztosítására összpontosít. Az árstabilitás, vagyis az árak stabilizálása és a fogyasztói árindex (infláció) hosszú távú alacsony szinten tartása alapvető fontosságú a gazdasági stabilitás szempontjából. Ennek érdekében az MNB célja az, hogy az infláció hosszú távú átlaga körülbelül 3% körül legyen.

Az inflációs célkövetés rendszere lehetővé teszi az MNB számára, hogy a monetáris politikát rugalmasan alkalmazza annak érdekében, hogy az infláció a kívánt tartományban maradjon.

Ez azt jelenti, hogy az MNB nem szigorúan ragaszkodik egy adott inflációs célhoz éves szinten, hanem lehetővé teszi bizonyos ingadozást, miközben hosszú távon az árak stabilitását fenntartja.

2015 óta ennek az ingadozásnak a mértéke ± 1 százalékpontban van meghatározva. A koronavírus által lezárt 4 éves periódus (2017-2021) jól mutatja, az ingadozás mértéke pontosan lett meghatározva, mivel ebben az időszakban folyamatosan a $\pm 1\%$ -os hibahatáron belül tartózkodott az árszínvonal. (MNB, dátum nélk.)

2. számú ábra: MNB inflációs célkövetéses rendszer

Forrás: (MNB, Az inflációs célkövetéses rendszer, dátum nélk.)

Az árstabilitás elérése és fenntartása számos előnnyel jár mind a gazdaság, mind a lakosság számára. Az árak stabilitása segít megőrizni a pénz értékét és növeli a pénzvásárló erőt, mivel a fogyasztók nem szembesülnek állandóan az áremelkedésekkel. Ennek következtében a fogyasztók könnyebben tervezhetik kiadásait és megtakarításait, ami hozzájárul a pénzügyi biztonsághoz és stabilitáshoz.

Az árstabilitásnak nagy hatása van a megtakarítási szokásokra is. Ha az infláció alacsony és stabil, a lakosság hajlamosabb lehet megtakarítani és befektetni a jövedelmét. Az alacsony infláció ösztönző hatással van a hosszú távú megtakarításokra és befektetésekre, mivel a megtakarított pénz várhatóan megőrzi vagy növeli értékét az idő múlásával.

Az inflációs célkövetés és az árstabilitás megteremtése nem csupán gazdasági, hanem szociális és politikai téren is fontos. Az árstabilitás növeli a lakosság bizalmát a gazdaságban és a pénzügyi intézményekben, valamint hozzájárul a gazdasági stabilitáshoz és a fenntartható növekedéshez. Ezért az MNB inflációs célkövetéses rendszere és az árstabilitás biztosítása alapvető fontosságúak a gazdaság egészének jólétéhez.

2.2. Alapkamat

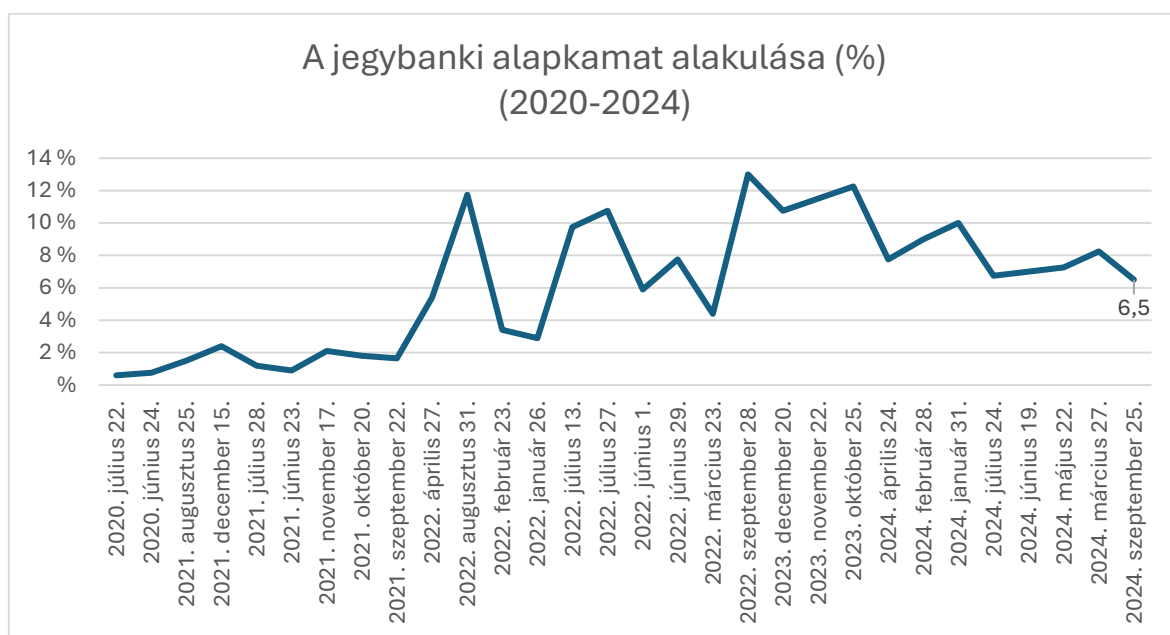
Az alapkamat egy adott ország jegybankja által megállapított referencia kamatláb. Magyarországon a Magyar Nemzeti Bank (MNB) határozza meg a monetáris tanács ülésének keretein belül. Az alapkamat az egyik legfontosabb monetáris politikai eszköz, amelyet a jegybankok használnak az infláció, a gazdasági növekedés és a munkanélküliség szabályozására.

Az alapkamatnak számos hatása van a gazdaságra és a lakosság pénzügyi helyzetére. Ha az alapkamat emelkedik, akkor a bankoknak magasabb költségekkel kell számolniuk a jegybanki hitelekért vagy a tartalékokért, és ezáltal az általuk kínált hitelek kamata is nőhet. Ennek eredményeként csökkenhet a hitelek iránti kereslet, ami lassíthatja a gazdasági növekedést és csökkentheti az inflációt.

Másrészt, ha az alapkamatot csökkentik, akkor a bankoknak olcsóbban lehet hozzájutniuk a jegybanki forrásokhoz, és ezáltal csökkenthetik a hitelek kamatát. Ennek következtében nőhet a hitelek iránti kereslet, ami serkentheti a gazdasági növekedést és növelheti az inflációt.

Az alapkamat változása hatással van a megtakarítási és befektetési szokásokra is. Magasabb alapkamat esetén a megtakarítási és betéti kamatok is magasabbak lehetnek, ami ösztönözheti a lakosságot a pénztartással és a hosszú távú befektetésekkel. Az alacsonyabb alapkamatok azonban kedvezőtlenül érinthetik a megtakarításokat, mivel az alacsonyabb betéti kamatok kevesebb hozamot jelentenek a pénz számára, és ezért a befektetők hajlamosak lehetnek kockázatosabb befektetéseket keresni a magasabb hozam reményében.

3. számú ábra A jegybanki alapkamat alakulása

Forrás: OTP Bank jegybanki alapkamat táblázat alapján saját szerkesztés

Az alapkamat tehát alapvető jelentőségű az adott gazdaság monetáris politikájában és a lakosság pénzügyi döntéseiben. A jegybankok gondosan figyelik az alapkamatot, és különböző gazdasági mutatók és prognózisok alapján döntenek annak szintjéről, hogy támogassák a gazdasági növekedést és az árstabilitást.

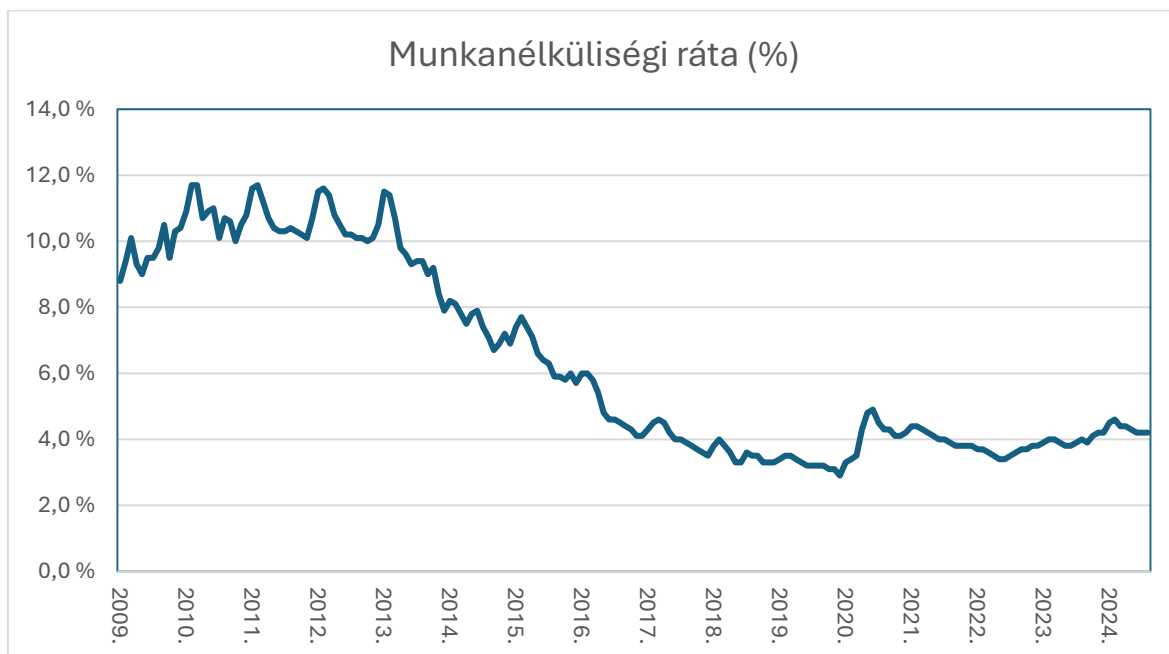
2.3. Munkanélküliség

A munkanélküliség az a gazdasági mutató, amely a munkaerőpiac hiányzó munkaerőjének arányát jelzi az összes munkavállalóhoz képest. Ez az egyik legjelentősebb makrogazdasági mutató, amely mélyrehatóan befolyásolja a gazdaság teljesítményét és a társadalmi jólétet. Számos negatív hatása van mind a gazdaságra, mind a társadalomra. Ezek közé tartozik a jövedelemveszteség, a szegénység, a társadalmi kirekesztődés és az egészségügyi problémák növekedése. Emellett a magas munkanélküliség csökkenti a gazdaság teljesítményét és növeli a költségvetési terheket a munkanélküli segélyek és a társadalombiztosítási ellátások formájában.

A munkanélküliség szintje az általános gazdasági helyzet, az iparágak szerkezete, a kormányzati politikák és más gazdasági tényezők által befolyásolt. Az alacsony munkanélküliségi ráta jellemzően a gazdasági növekedés és a gazdasági stabilitás jele, míg a magas munkanélküliség általában recesszió vagy gazdasági válság jele. A kormányok

különböző eszközöket alkalmaznak a munkanélküliség csökkentésére, többek között a foglalkoztatást támogató politikák, a képzés és a munkaerőpiac rugalmasságának javítása révén.

4. számú ábra: A munkanélküliség alakulása a 15-74 éves népességre vonatkozóan

Forrás: KSH STADAT 2024 alapján saját szerkesztés

A munkanélküliség nem csupán a munkaerőpiaci mutatókra van hatással, hanem komoly befolyással van a megtakarítási szokásokra is. A munkanélküliségi ráta emelkedése általában csökkenti az emberek jövedelmét és biztonságát, ami pedig negatívan befolyásolja a megtakarítási képességet és hajlandóságot. Néhány fő hatása a következő:

1. **Csökkenő jövedelem és pénzügyi bizonytalanság:** A munkanélküliség kiszolgáltatottabbá teszi az embereket a pénzügyi nehézségekkel szemben, csökkentve a rendszeres jövedelmet és növelve a pénzügyi bizonytalanságot. Ez megnehezíti a megtakarításokat, mivel az embereknek kevesebb pénzük van megtakarításra.
2. **Kényszerű megtakarítások csökkenése:** A munkanélküliség idején sokan kénytelenek felhasználni megtakarításaikat a megélhetésre és a kiadások fedezésére. Ez a tartalékok gyors kimerüléséhez vezethet, ami hosszú távon csökkenti a pénzügyi biztonságot és a jövőbeli megtakarításokat.
3. **Megtakarítási hajlandóság csökkenése:** A pénzügyi bizonytalanság miatt az emberek kevésbé hajlandóak megtakarítani, mivel inkább a jelenlegi szükségleteikre

koncentrálnak, mint a jövőbeli célokra. Ez a hozzáállás hosszú távon alááshatja a pénzügyi stabilitást és a hosszú távú megtakarítási célok elérését.

4. **Költekezés növekedése:** A munkanélküliség időszakában az emberek hajlamosak lehetnek arra, hogy fogyasszanak és költsékezzenek, hogy megkönnyítsék a nehéz időket. Ez csökkenti a megtakarításokat és hozzájárul a pénzügyi instabilitáshoz.

Ezen hatások miatt a munkanélküliség általában csökkenti az emberek megtakarítási hajlandóságát és képességét, különösen azokban az esetekben, amikor hosszabb ideig tart. Ezért a munkanélküliségi ráta csökkentése és a foglalkoztatás növelése fontos a pénzügyi stabilitás és a megtakarítási célok elérésének szempontjából.

2.4. GDP (Gross Domestic Product)

A GDP az adott ország területén egy meghatározott időszak alatt előállított végtermékek és szolgáltatások összértékét fejezi ki. Mint az adott ország általános belső termelésének tág értelemben vett mérése, az GDP egyfajta átfogó értékelést nyújt az adott ország gazdasági állapotáról.

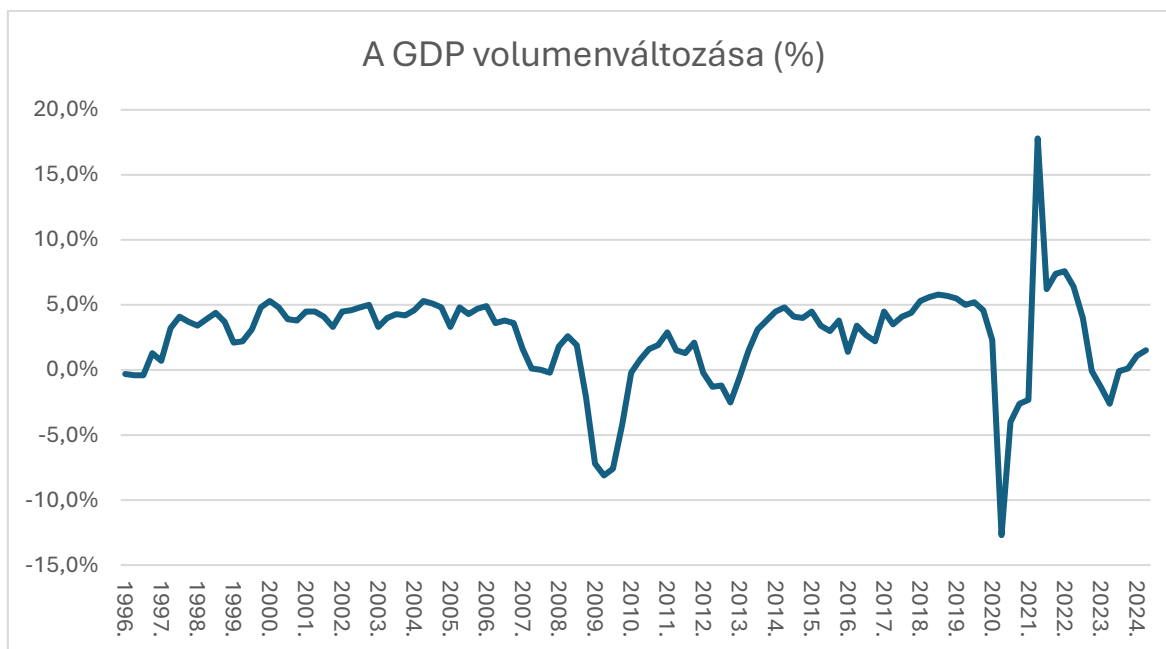
Alapvetően egy éves időszakra számítják, a háztartások fogyasztása a kormányzati fogyasztás a beruházás, illetve a nettó export (export – import) összeadásával. ($GDP = C + G + I + NX$)

A GDP kétféle formában jelenik meg: a nominális GDP az adott időszak aktuális árain méri a gazdaságot, míg a reál GDP az inflációt figyelembe véve korrigálja az árakat, így pontosabb képet ad a gazdasági növekedésről. A reál GDP segítségével a gazdaság valódi teljesítményét jobban lehet értékelni, mivel kiszűri az árak időbeli változását.

A GDP növekedése általában pozitív gazdasági tendenciákat jelez, például a termelés, a foglalkoztatottság és a jövedelmek bővülését. Ugyanakkor a GDP csökkenése gyakran gazdasági visszaesést, recessziót vagy válságot tükrözhet. A GDP növekedése nem csak a gazdasági aktivitást mutatja meg, hanem az országban keletkező jövedelmek emelkedését is, ami ösztönzi a megtakarítások és a beruházások bővülését.

Bár a GDP széles körben használt mutató, vannak korlátai is. Nem tükrözi a jövedelmi egyenlőtlenségeket, a környezeti károkat, vagy a társadalmi jólét más aspektusait. Emellett nem veszi figyelembe az informális gazdasági tevékenységeket és a háztartási munkát sem. Ezért a GDP-t más mutatókkal, például az emberi fejlettségi indexszel (HDI) érdemes kiegészíteni, hogy átfogóbb képet kapjunk egy ország gazdasági és társadalmi állapotáról.

5. számú ábra: A GDP volumenváltozása vásárlóerő-paritáson számolva

Forrás: KSH STADAT 2024 alapján saját szerkesztés

A GDP volumenváltozása vásárlóerő-paritáson (PPP, Purchasing Power Parity) számolva azt jelenti, hogy a gazdaság teljesítményének változását nem az ország saját árainak, hanem egy nemzetközi árszínthez igazítva vizsgáljuk. Ez a módszer lehetővé teszi, hogy különböző országok GDP-jét összehasonlítsuk, figyelembe véve az egyes országokban fennálló eltérő árszinteket és életszínvonalat.

Amikor GDP volumenváltozását PPP-n számoljuk, akkor a gazdaság termelésének növekedését vagy csökkenését úgy mérjük, hogy közben figyelmen kívül hagyjuk az árfolyamok vagy helyi infláció hatását. Ez tehát pontosabb képet ad arról, hogy egy ország valós gazdasági teljesítménye hogyan változott, függetlenül a pénz értékének változásaitól.

2.5. Reáljövedelem

A reáljövedelem a jövedelem egy olyan mérőszáma, amely figyelembe veszi az inflációt, így pontosabban tükrözi a vásárlóerőt. Míg a nomináljövedelem a pénzben kifejezett jövedelmet jelenti, a reáljövedelem azt mutatja meg, hogy adott jövedelemből mekkora mennyiségű árut és szolgáltatást lehet vásárolni az árak változásának figyelembevételével.

A reáljövedelem fontos mutató, mert segít megérteni a jövedelem valós vásárlóerejét. Ha a nomináljövedelem nő, de az infláció gyorsabb ütemben emelkedik, akkor a reáljövedelem

csökkenhet, ami azt jelenti, hogy a jövedelem kevesebbet ér, és kevesebb árut vagy szolgáltatást lehet belőle vásárolni. A reáljövedelem tehát jobban tükrözi az életszínvonal változásait, mint a nomináljövedelem.

A reáljövedelem szoros kapcsolatban áll a megtakarítási szokásokkal, mivel a vásárlóerő változásai közvetlenül befolyásolják az egyének képességét arra, hogy jövedelmük egy részét félretegyék.

Amikor a reáljövedelem növekszik, az emberek több pénzzel rendelkeznek az alapvető szükségletek kielégítése után, így nagyobb arányban tudnak megtakarítani. Például, ha a jövedelmek növekedése meghaladja az inflációt, az emberek több pénzt tudnak félretenni. Ezzel szemben, amikor a reáljövedelem csökken - például magas infláció idején, amikor a nomináljövedelem nem tart lépést az árnövekedéssel -, az emberek nehezebben tudják kielégíteni alapvető szükségleteiket, és kevesebb pénz marad megtakarításra.

Az emberek fogyasztási szokásai is változnak a reáljövedelem függvényében. Magasabb reáljövedelem esetén hajlamosak többet fogyasztani, de ez a fogyasztásnövekedés nem mindig arányos a jövedelemnövekedéssel, így több pénz maradhat megtakarításra. Ezzel szemben, ha a reáljövedelem csökken, az emberek kénytelenek visszafogni fogyasztásukat, ami a megtakarítási képességük csökkenéséhez vezethet, mivel elsődlegesen a létfontosságú kiadásaikra koncentrálnak.

A reáljövedelem növekedése pénzügyi biztonságot is nyújt, ami miatt az emberek hajlamosabbak hosszú távú megtakarítási formákat választani, mint például nyugdíjalapok vagy befektetések. Ezzel szemben a csökkenő reáljövedelem gyakran bizonytalanságot szül, ami miatt az emberek inkább azonnali, likvid formában tartják megtakarításaikat, hogy szükség esetén gyorsan hozzáférhessenek azokhoz.

Az infláció szintén jelentős hatással van a megtakarítások reálértékére és hozamaira. Ha a megtakarítások nominális hozama nem éri el az infláció mértékét, a megtakarítások reálértéke csökken, így a megtakarítók kevesebb értéket tudnak megőrizni vagy növelni pénzükből. Magas inflációs környezetben az emberek kereshetik azokat a befektetési formákat, amelyek magasabb hozamot kínálnak, mint az infláció, például ingatlan vagy részvények. Alacsony infláció esetén a konzervatívabb megtakarítási formák, mint a bankbetétek vagy kötvények, is vonzóak lehetnek.

A reáljövedelem alapvetően meghatározza, hogy az emberek milyen mértékben képesek megtakarítani. A növekvő reáljövedelem általában a megtakarítások növekedéséhez vezet, míg a csökkenő reáljövedelem korlátozza a megtakarítási lehetőségeket. Az infláció szintén

fontos szerepet játszik, mivel közvetlenül befolyásolja a megtakarítások reálértékét és az emberek pénzügyi döntéseit. Az emberek reáljövedelmének alakulása tehát kulcsfontosságú tényező a megtakarítási szokások megértésében és előrejelzésében.

3. Befektetési és megtakarítási lehetőségek vizsgálata Magyarországon

A megfelelő befektetés kiválasztása rendkívül egyéni döntés, mivel az egyes befektetők céljai és kockázattűrő képessége eltérőek. Nincs univerzálisan jó befektetés, hiszen mindenkinek mások az igényei és a kockázattűrő hajlandósága. A befektetési döntéseinket számos tényező befolyásolja, például az életkorunk, a jövedelmünk nagysága, valamint a meglévő vagyonunk mértéke. A kockázattűrő hajlandóság is nagy szerepet játszik, hiszen valaki bátrabban, míg mások konzervatívabban kezelik pénzügyeiket. Éppen ezért fontos, hogy mindenki egyéni helyzetét figyelembe véve válasszon befektetési stratégiát. A következőkben szeretném áttekinteni a pénzügyi megtakarítás és befektetés legfontosabb formáit, illetve azok működési mechanizmusait. Szót ejtek a megtakarítás és a befektetés közötti különbségekről, valamint az ezekkel kapcsolatos biztonsági garanciákról, mint például az Országos Betétbiztosítási Alap és a Befektető-védelmi Alap védelmi rendszerei. Továbbá bemutatásra kerülnek a különböző megtakarítási számlák, mint a Tartós Befektetési Számla (TBSZ) és a Nyugdíj Előtakarékossági Számla (NYESZ), valamint a lekötött betétek nyújtotta lehetőségek.

3.1. Megtakarítás

Megtakarítás nélkül befektetés sem létezik, így ezt a fejezetet szeretném a megtakarítások kulcsfontosságának a bemutatásával kezdeni. De önmagában mit is jelent a megtakarítás? A megtakarítás a jövedelem azon része, amelyet nem költünk el azonnal fogyasztásra, hanem félretesszük jövőbeli felhasználásra. Ez a pénzügyi viselkedés kritikus szerepet játszik mind az egyéni pénzügyi stabilitás, mind a gazdaság egészének működése szempontjából. A pénz egyik legegyszerűbb funkciója, hogy képes időben értéket tárolni. A ma munkájának eredményét félre tudjuk rakni, hogy évekkel később élvezzük. Ez a késleltetett felhasználás a megtakarítás alapja. A pénz idő, nyugalom, egészség, szabadság, ezek a legértékesebb hozadékai. Biztonsági tartalékot kockázatmentesen képezhetnek az emberek, a megtakarításhoz nem kell kockázattűrőnek lenni, óvatosság és rendszeresség, illetve előre átgondolt pénzügyi terv szükséges hozzá.

Megtakaríthatunk rövidtávra tervezve, a pénzt likvid eszközökbe, például bankbetétekbe, rövid lejáratú kötvényekbe helyezhetjük vagy tarthatjuk készpénzben. Ezek elsősorban a mindennapi szükségletek fedezésére, vészhelyzeti alapok kialakítására vagy rövid távú pénzügyi célok elérésére szolgálnak. Hosszú távú megtakarítások esetén a pénzt olyan eszközökbe fektetjük, amelyek idővel növekedhetnek, például nyugdíjcélú megtakarítások, befektetési alapok, hosszú lejáratú kötvények és ingatlanbefektetések formájában. Célzott megtakarítások esetén a pénzt általában meghatározott célokra, például gyermekeink oktatásának fedezésére, házvásárlásra vagy egy nagyobb nyaralás finanszírozására tesszük félre. (Horváth & Tátrai , 2023)

Az MBH Csoport 2024 elején készített felmérése, ami a magyar lakosság befektetési és megtakarítási szokásait vizsgálta. A megkérdezettek válaszai alapján a megtakarítással rendelkezők 48%-a alkalmanként tesz félre az elsődleges szempont pedig a biztonsági tartalék képzése, illetve a váratlan kiadások fedezése.

3.2. Befektetés

A megtakarítás után térjünk át a hazánkban elérhető befektetési lehetőségekre. Ezeket a lehetőségeket, amikbe a pénzünket vásárlás útján fektetjük eszközöknek nevezzük. Ezeket az eszközöket jellemzőik alapján eszközosztályokba soroljuk. A befektetési eszközöket elég széles skálán osztályozhatjuk, a leggyakoribb ezek közül a kockázat-hozam arány alapján történő besorolás. Alapvetően kijelenthető, hogy minél alacsonyabb a kockázata egy befektetésnek annál alacsonyabb a hozam, amit a lejáratkor realizálhatunk. (A kockázat növelésével egyenesen arányosan nő a hozam lehetősége is, viszont a sajnos a veszteség esélye is ezt a pályát követi.) A kockázaton felül sokféleképpen kategorizálhatjuk a befektetéseinket, a teljesség igénye nélkül a befektetés időtávja szerint, a cél szerint amire megtakarítunk, likviditása szerint stb.

A csoportosítás előtt ismét pár alapfogalmat szeretnék tisztázni, amiknek az ismerete véleményem szerint elengedhetetlen a portfólió tervezés és a tudatos befektetés szempontjából:

3.3. Részvény

A részvények olyan értékpapírok, amelyek egy adott vállalat tulajdonjogának - az ár függvényében - valahányad részét adják. Amikor befektetőként részvényt vásárolunk,

tulajdonképpen részesedést szerzünk a vállalatban. A részvénybefektetések egyik legfontosabb vonzereje a nagy növekedési potenciál. A részvények értéke a vállalat pénzügyi teljesítményétől függ, ezzel párhuzamosan nő vagy csökken. A jól időzített befektetések nagy nyereséggel kecsegtetnek, például az olyan technológiai óriások, mint az Apple vagy az Microsoft az elmúlt évtizedek során jelentős árfolyamnövekedést produkált a tőzsdén. Azok a befektetők, akik jól időzítve, korán beszálltak, kimagasló profitra tehettek szert.

6. számú ábra: Apple részvény árfolyam 2007 október és 2024 október között

Forrás: (TradingView, 2024)

A részvények azonban nagy kockázattal járnak, különösen a rövid távú ingadozások miatt. A piac volatilitása – amelyet gazdasági hírek, politikai események vagy akár a globális kereskedelem változásai is befolyásolhatnak – jelentős hatással lehet a részvények árfolyamára. Ennek következtében a részvények ára rövid távon gyakran kiszámíthatatlan, ami miatt a befektetők számára fontos, hogy el tudják viselni az átmeneti veszteségeket. Azok, akik türelmesek és hosszú távon gondolkodnak, általában nagyobb eséllyel élvezhetik a részvények hozamait.

Egy másik vonzó tulajdonsága a részvényeknek az osztalék. Sok vállalat, különösen azok, amelyek már stabil pénzügyi helyzetben vannak, osztalékot fizet részvényeseinek, ami a befektetők számára további jövedelmet jelenthet. Az osztalékok rendszeres, akár negyedéves kifizetése szilárd bevételi forrást nyújthat, miközben a befektető továbbra is részesül a részvények árfolyamnyereségéből.

3.4. Kötvény

A kötvények lényegében hitelszerződések, amelyek kormányok, gazdálkodó szervezetek vagy bankok bocsátanak ki pénz gyűjtése céljából. A kötvényt megvásárló befektető ezzel kölcsönt ad a kibocsátónak, aki vállalj, hogy a hitel összegét, azaz a kötvény névértékét és az ahhoz kapcsolódó kamatokat egy meghatározott időpontban visszafizeti. Emiatt a kötvényekre biztos hozamot biztosító eszközként tekintenek a befektetési világban.

A kötvények népszerűsége a stabilitásukban rejlik. Rendszeres kamatfizetést garantálnak, így a befektetők pontosan tudnak számolni a befektetésük jövőértékével. Kevésbé volatilisak, mint a részvények, cserébe viszont nagyobb biztonságot garantálnak, így a befektetési portfóliókban fontos szerepük van a kockázatok súlyozását tekintve.

Mindezek ellenére a kötvények sem teljesen mentesek a kockázatoktól. A kockázata mértékének legfontosabb mozgatója a kamatlábak változása. Ha a kötvényt befolyásoló kamatláb emelkedik, a régebben kibocsátott alacsonyabb kamattal futó eszközök kevésbé lesznek vonzóak a befektetők számára, ami árfolyamcsökkenéshez vezethet.

3.5. Országos Betétbiztosítási Alap, Befektető-védelmi Alap

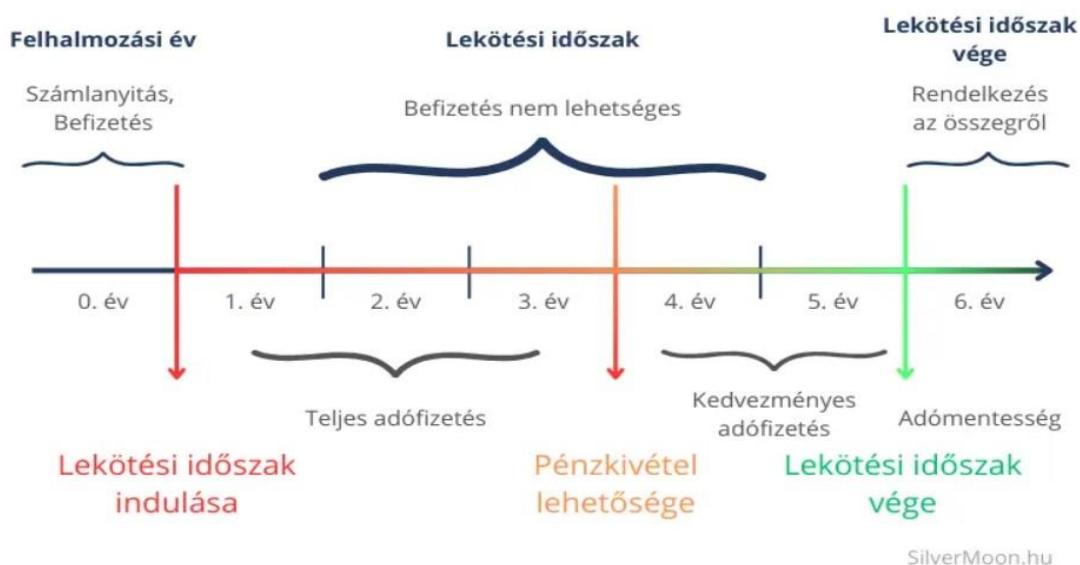
Sajnos a pénzünk sehol sincs teljes biztonságban, de amíg a párnacihába rejtett pénzt valamilyen riasztórendszerrel tudjuk védeni, az Európai Uniónak és az államnak a bankban vezetett folyószámlákon vagy lekötött betétekben tartott pénzt is biztosítani kell. Magyarországon az Országos Betétbiztosítási Alap (OBA) felel a bankban tartott pénz biztonságáért, amely a 30 éves fennállása során 17 hitelintézet ügyfeleit kártalanította. Az összeghatár 100.000 euró amíg a biztosítás terjed, viszont ez OBA-val szerződött pénzintézményenként értendő, tehát több bankban is elhelyezhetjük biztosítva a vagyunkunkat. Emellett működik még Magyarországon, kifejezetten az értékpapírszolgáltatók védelmére létrejött Befektető-védelmi Alap (BEVA). Szintén 100.000 euró összeghatárig terjed a biztosítás, abban az esetben kártalanít, ha az értékpapír szolgáltatók nem képesek ügyfeleik részére az eszközöket kifizetni. A védelmül szolgáló tartalékot a hazai befektetési szolgáltatók adják össze. (Horváth & Tátrai , 2023)

3.6. Tartós Befektetési Számla, Nyugdíj Előtakarékossági számla

Értékpapír számla nélkül korlátozódnak a lehetőségeink a piacon, így mindenképp szeretném megemlíteni az említett két értékpapír számlát, ami a témában történő kutatásom során gyakorlatilag mindenhol visszaköszönt. A Tartós Befektetési Számla (TBSZ), illetve a Nyugdíj Előtakarékossági Számla (NYESZ) kétségkívül megkerülhetetlen egy hosszútávra tervezett befektetési portfólió kialakítása során. Az egyik fő tulajdonságuk, hogy adó - illetve kamatadó mentesek, így, ha a terv szerint kifutnak a befektetéseink mentesülünk a nyereség utáni adófizetés alól.

A TBSZ számla esetében 5 év a futamidő, befizetni csak a 0. azaz gyűjtőévben van lehetőség, ezt követően a számla 5 évig él, majd megszűnik. Ilyen számlát a kereskedelmi bankokon kívül már több hazánkban is elérhető külföldi befektetési alapkezelő brókerein (IBKR, Lightyear – ezen szolgáltatók igénybevételekor fontos, hogy a TBSZ számlánkat magunk kell jelenteni a NAV felé, hazai banknál vezetett TBSZ-nél ez természetesen a bank feladata -) keresztül is nyithatunk és fektethetünk részvényekbe, ETF-ekbe (Exchange Traded Fund), tőzsdén elérhető instrumentumokba. Megszűnésekor a számlán elért eredményünk kamatadómentes lesz.

7. számú ábra: TBSZ számla működése

Forrás: (Mundrák, 2024)

Kevésbé likvid, pénzt az alábbi módon tudunk felvenni róla:

- 3. év vége előtt csak a számla teljes megszűnése mellett, 15% adófizetése mellett
- Kereken a 3. év végén bármekkora összeg felvehető a számla megszűnése nélkül, viszont ehhez legalább 25.000 Ft-ot a számlán kell hagyni. Ebben az esetben már csak 10% adó terheli a nyereségünk.
- 3. év vége után 5. év vége előtti pénzfelvétel esetén a számla megszűnik, de már csak 10% adó fizetése mellett juthatunk a pénzünkhöz

A NYESZ számla nevéből adódóan a nyugdíj előtakarékoskosságot hívatott segíteni. A TBSZ-szel ellentétben bármikor bármekkora összeget befizethetünk rá. A számla viszont akkor szűnik meg, ha a tulajdonosa igazolja, hogy nyugdíjba ment és legalább tíz év eltelt a nyitás óta.

Előnyei, hogy szintén adómentes, illetve állami támogatás is elérhető, a befizetett összeg 20%-át (maximum 100.000 Ft) rátesz az állam a számlára (feltéve, hogy a támogatás összegének megfelelő SZJA-t fizetett a számlatulajdonos a tárgyévben).

Szintén nem tartozik a likvid eszközök közé, nyugdíj vagy a 10 év letelte előtti pénzfelvétel esetén, 20%-os büntető kamat, valamint a nyereség utáni 15%-os kamatadó terheli a számlát. (Investopedia.hu, 2024.)

Térjünk vissza a befektetési eszközök osztályozásához. Négy fő eszközosztályt különböztet meg a szakirodalom, ami a többi kisebb eszközt is magába foglalja:

- Pénzpiac
- Kötvény
- Részvény
- Alternatív befektetési eszközök

3.7. Lekötött betét

Ma Magyarországon az egyik legnépszerűbb megtakarítási forma. Az MNB által kiadott 2024 első negyed évre vonatkozó háztartási adatok szerint a magyar bankbetét állomány közel 15 000 milliárd forint. A munkám egyik szerves része a lakossági betétkezelés. A CIB Bank által kínált rövid lejáratú 3-6-12 hó-s betétek kamata mindössze 0,03%.

A hosszabb 3, illetve 5 éves periódusú betétlekötéseknél sem sokkal jobb a helyzet, 1% és 1,5%-os kamatot biztosít a bank. Ezek a hozamok alul teljesítik az infláció mértékét is, véleményem szerint hosszabb távon semmiképp nem éri meg lekötött betétben pénzt tartani, mivel reálhozam elérésére alkalmatlan. Egy közelgő 1-2 hónapon belülre várt kiadás esetén tartanék betétben pénzt, a lekötetlen számlapénznél vagy a készpénznél még így is jobb konstrukció. Természetesen van lehetőség ennél jobb hozamokat elérni lekötött betéten, ehhez a vagyonunknak kell élni az adott pénzintézményben a privát banki ügyfél státuszt. A CIB-nél ez azt jelenti, hogy összefüggő 12 hónapon keresztül eléri a megtakarított állományunk medián értéke a 10.000.000 Ft-ot vagy szintén összefüggő 12 hónapon keresztül legalább havi 750.000 Ft jóváírás érkezik a számlánkra. A privát ügyfélként leköthető betét éves kamata jelenleg 5%, ez már mindenképp egy jobb ajánlat. A Portfolio által készített elemzői körkép eredménye szerint, a szakértők 2024-re 3,8%, 2025-re pedig 3,9%-os inflációt várnak, így az előbb említett 5%-os betéti kamat jelenleg reálhozamot biztosít.

4. A megtakarítási szokások szakirodalmi megközelítései

A TÁRKI 2014-ben kiadott Háztartás Monitor vizsgálata alapján Szívós és Tóth 2015-ben a háztartások vagyon helyzetét vizsgálta a demográfiai adatokkal való összefüggésben (Szívós & Tóth, 2015). A vizsgálat alapján a pénzügyi vagyon és a megtakarítási hajlandóság demográfiai tényezők szerint jelentős eltéréseket mutat. Az életkor az egyik legmeghatározóbb tényező a megtakarítások terén. Az idősebb korosztályok hajlamosabbak megtakarítani, különösen olyan formákban, mint a nyugdíjcélú megtakarítások és életbiztosítások. Az idősebbek általában stabilabb pénzügyi helyzetben vannak, mivel már hosszabb ideje aktívak a munkaerőpiacon, és gyakran rendelkeznek olyan vagyonelemekkel, mint az ingatlanok. Ezzel szemben a fiatalabb korosztályok gyakrabban küzdenek anyagi bizonytalansággal, ami csökkenti a megtakarítási képességüket.

Az iskolai végzettség szintén kulcsszerepet játszik a megtakarításokban. A magasabb végzettséggel rendelkezők általában jobb munkalehetőségekhez és magasabb jövedelmekhez jutnak, ami lehetővé teszi számukra, hogy többet tegyenek félre. Az iskolázottabb rétegek gyakrabban vesznek igénybe pénzügyi tanácsadást és ismerik jobban a különböző megtakarítási és befektetési lehetőségeket, ami hozzájárul a pénzügyi stabilitásukhoz.

A gazdasági aktivitás és a jövedelmi helyzet is jelentősen befolyásolja a megtakarításokat. Az aktív keresők és a magasabb jövedelmű háztartások nagyobb arányban rendelkeznek különböző megtakarítási formákkal, mint például önkéntes nyugdíjpénztári befektetések vagy lakástakarék-megtakarítások. Az alacsonyabb jövedelmű háztartások esetében a megtakarítási hajlandóság kisebb, mivel jövedelmük nagyobb részét költik el alapvető szükségleteik fedezésére.

A kutatás arra is rámutatott, hogy a megtakarítások készpénzben tartása az utóbbi években csökkent, különösen a fiatalabb generációk körében, akik inkább pénzügyi intézményekben tartják megtakarításaikat, és szívesebben fektetnek be modern pénzügyi termékekbe. Az idősebb korosztályok még mindig nagyobb arányban tartják megtakarításaikat készpénzben vagy hagyományos bankbetétekben.

Horváthné Kökény Annamária és munkatársai kutatása az állam szerepén keresztül vizsgálta a megtakarítási szokásokat, illetve demográfiai szempontból is érdekes következtetésre jutott. Doktori értekezésében a kutatásban résztvevő egyéneket 4 klaszterre osztotta; tudatos öngondoskodó, öngondoskodó pénzügyi ismeret nélkül, öngondoskodni vágyó, mának élő. A kutatás rávilágít, hogy Magyarországon a felnőtt lakosság nagy része soha nem tanult pénzügyi, illetve gazdasági ismereteket az iskolai tanulmányai során, illetve sokan a felnőtt életben ezután sem. Az állam igyekszik a megtakarításhoz többféle alternatívát adni, valamint ösztönözni a különféle akár adózási szempontból kedvező, akár nyugdíjcélú megtakarítási formákat, ezek nem feltétlenül érnek célba a felnőtt lakosság pénzügyi alulképzettsége miatt. A felmérésből kiderül, hogy a lakosságnak viszont lenne igénye az iskolarendszerben időben elkezdett pénzügyi edukációra. A tanulmány továbbá arra is rávilágít, hogy a földrajzi elhelyezkedés nem a fő meghatározója egyes háztartások megtakarítási szokásainak, sokkal inkább a településtípus befolyásolja ezeket. (Horváthné Kökény, Horváth , & Széles, 2014)

Kékesi 2021-ben kiadott tanulmányában mélyrehatóan foglalkozik a megtakarításokra ható demográfiai tényezőkkel. A megállapításait többek között a HFCS (HFCS – Household Finance and Consumption Survey), felmérés alapján készítette, amely felmérés részletes háztartási vagyoni jövedelmi és eladósodottsági adatokat szolgáltat háztartási szinten.

A HKÉF (HKÉF – Háztartási Költségviselési és Életkörülmény Felvétel) ami szintén egy hasonló kutatás, a fentiekén kívül demográfiai adatokkal is kiegészülve.

Az első megállapítása a jövedelem és végzettség növekedésének hatását vizsgálja a magyar háztartások megtakarításaira és befektetéseire. Az elemzés az átlagos helyett a mediánokra

helyezi a hangsúlyt, és statisztikai eszközökkel próbálja igazolni, hogy a magasabb jövedelemmel és végzettséggel rendelkező háztartásoknak magasabb a pénzügyi megtakarítása és nagyobb arányban tartanak kockázatos eszközöket.

Az elemzés eredményei alapján a jövedelem és végzettség növekedésével fokozatosan nő a megtakarított bruttó pénzügyi vagyon és a háztartások egyre nagyobb aránya rendelkezik bankbetétén kívüli pénzügyi eszközzel. A felmérés szerint a magasabb jövedelemmel rendelkező háztartások magasabb arányban rendelkeznek pénzügyi megtakarítással, és nagyobb arányban tartanak kockázatosabb befektetéseket, mint például részvényeket vagy befektetési jegyeket.

Az elemzés további részletei arra utalnak, hogy az alacsonyabb jövedelemmel és végzettséggel rendelkező háztartások általában kevésbé kockázatos eszközökben tartják megtakarításaikat, míg a magasabb jövedelemmel és végzettséggel rendelkező háztartások nagyobb arányban választják a kockázatosabb befektetési lehetőségeket. A magasabb végzettség támogatja a pénzügyi eszközök diverzifikálását, és a fejlettebb pénzügyi kultúra mellett ezek a háztartások magasabb kockázatvállalási hajlandósággal rendelkeznek.

5. A kérdőív feldolgozása

A kutatásom fő célja, hogy feltárja a végzettség és a jövedelem szintje közötti összefüggéseket, valamint ezek hatását az egyének megtakarítási szokásaira. Az elemzés során különös figyelmet fordítottam arra, hogy a különböző oktatási szintű és jövedelmi csoportok hogyan alakítják ki pénzügyi céljaikat, milyen megtakarítási eszközöket választanak, és hogyan tervezik pénzügyeiket. A vizsgálat továbbá azt is célozza, hogy megállapítsa, milyen megtakarítási célok (pl. nyugdíj, lakásvásárlás) jelennek meg az eltérő demográfiai rétegekben, különösen az oktatás és jövedelem szempontjából.

Az elemzés további célja, hogy átfogó képet adjon arról, hogy az oktatási szint és jövedelem hogyan befolyásolja az egyének pénzügyi döntéseit, és hogy milyen szerepet játszik az életkor és a földrajzi elhelyezkedés a megtakarítási preferenciákban. Az eredmények segítségével lehetőség nyílik arra, hogy azonosítsuk azokat a tényezőket, amelyek jelentős hatással vannak a pénzügyi tervezésre és a megtakarítási stratégiákra.

A kutatásom jellemzői:

A kutatás primer kutatás volt, egy kérdőíves felmérés formájában zajlott, amelyet a magyar lakosság különböző demográfiai csoportjaiban végeztem el. A kérdőív összeállítása során

arra törekedtem, hogy átfogó képet kapjak az egyének pénzügyi döntéseiről és megtakarítási szokásairól, különös tekintettel a végzettségre, jövedelemre, életkorra és lakóhelyre. A kérdőív olyan kérdéseket tartalmazott, amelyek az egyének megtakarítási céljaira, pénzügyi eszközhasználatára, kockázattvállalási hajlandóságára és pénzügyi tudatosságára fókuszáltak. A kérdőív online elérhetőségen keresztül volt kitölthető, lehetőséget biztosítva arra, hogy széleskörű mintát kapjak a válaszadók körében.

A kutatás kvantitatív adatokat gyűjtött, ami lehetővé tette a statisztikai elemzések elvégzését, és objektív eredmények alapján történő következtetések levonását. A cél az volt, hogy pontos képet kapjak arról, milyen tényezők befolyásolják a megtakarítási stratégiákat, valamint, hogy ezek hogyan változnak a különböző társadalmi rétegekben. Az adatok számszerűsített formában kerültek feldolgozásra, így átfogó statisztikai elemzést tudtam készíteni a válaszadók pénzügyi tervezési szokásairól.

A kérdőívet száz válaszadó töltötte ki, akik Magyarország különböző régióiból és eltérő társadalmi-gazdasági háttérrel rendelkeznek. A mintavételi eljárás során igyekeztem biztosítani, hogy a válaszadók széleskörű demográfiai sokféleséget képviseljenek, így az eredmények megfelelően tükrözik a magyar lakosság pénzügyi szokásainak változatosságát.

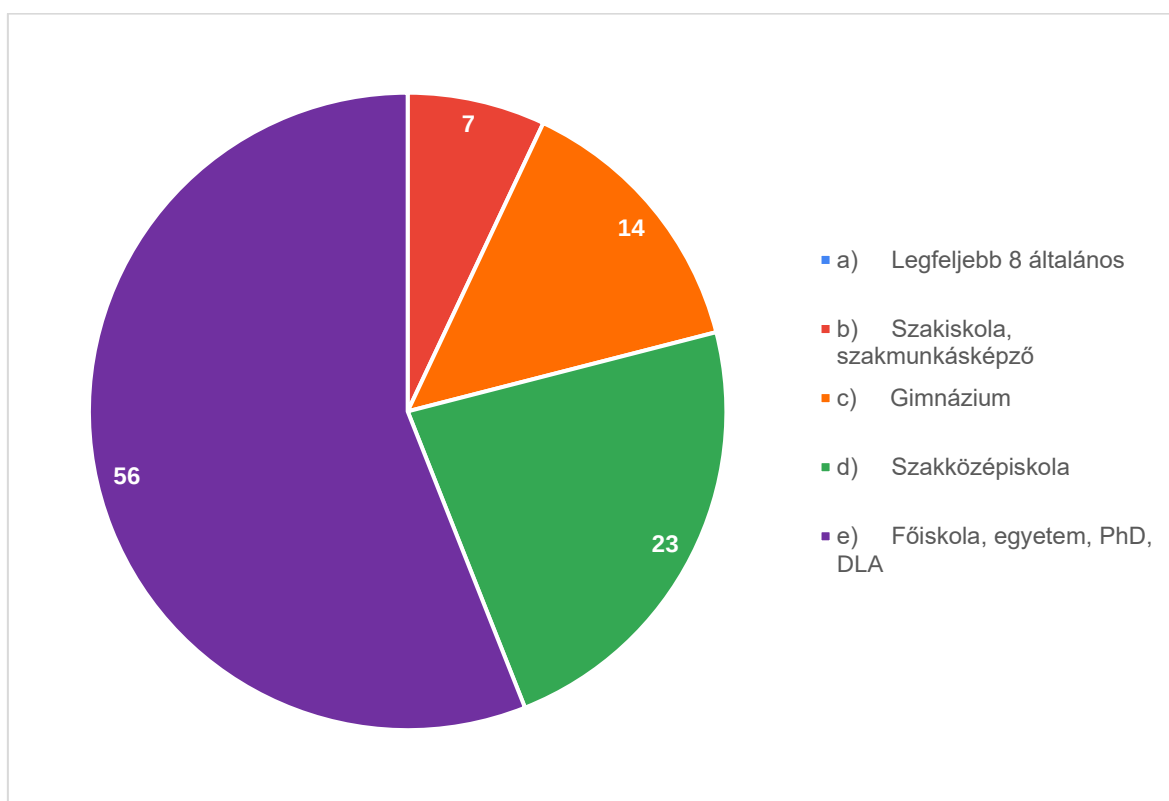
A kérdőív eredményei egyaránt tartalmaznak adatokat a válaszadók végzettségi szintjéről, jövedelmi helyzetéről, valamint arról, hogy milyen megtakarítási formákat részesítenek előnyben. Emellett vizsgáltam, hogy a válaszadók milyen megtakarítási célokat tűznek ki, és hogyan változtatják pénzügyi stratégiáikat a gazdasági környezet hatásaira, például az infláció vagy a kamatkörnyezet változásaira reagálva.

További szempont volt a regionális eltérések vizsgálata, hiszen a földrajzi elhelyezkedés is befolyásolhatja a megtakarítási eszközökhöz való hozzáférést és a pénzügyi tudatosságot.

5.1. A kérdőív adatainak általános jellemzői

Első körben az iskolai végzettségek szintjét szeretném áttekinteni. A válaszadók többsége főiskolai vagy egyetemi diplomával rendelkezik (56 fő). A középfokú végzettségek a gimnázium, illetve a szakközépiskola közel hasonló eredményeket hozott, előbbi 14 utóbbi 23 fő. A szakmunkásképzőt végző kitöltők száma mindössze 7 fő, legfeljebb 8 általánost végző kitöltő pedig egyáltalán nem volt.

8. számú ábra: A válaszadók megoszlása iskolai végzettség szerint (fő)

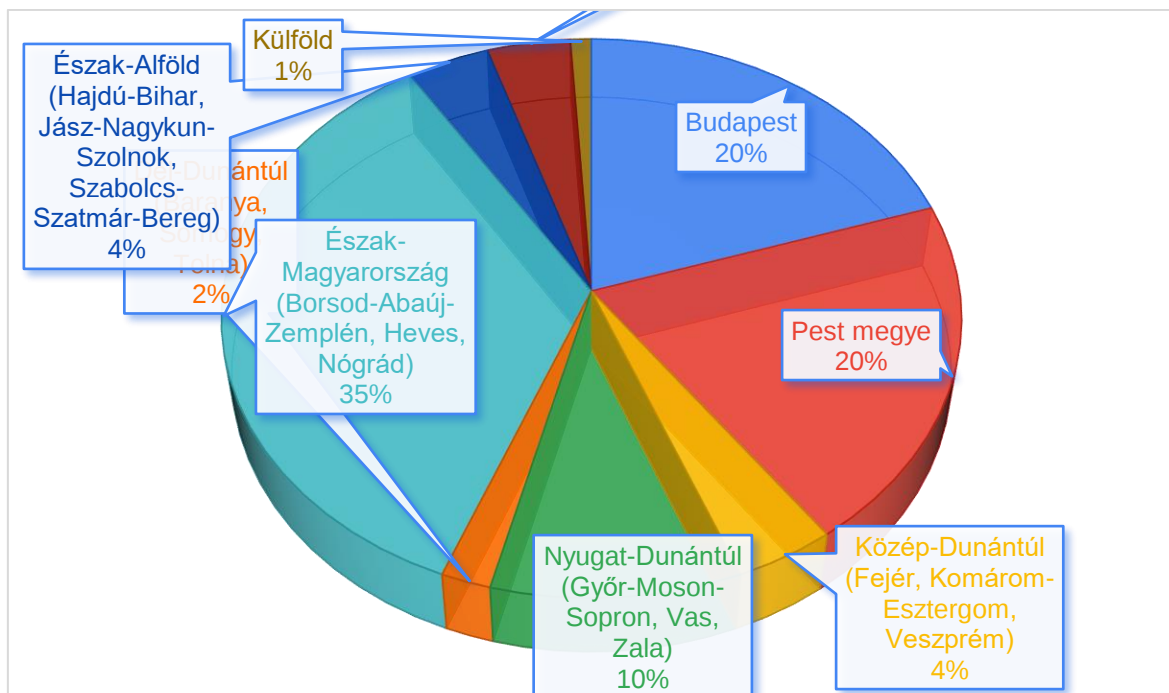

Forrás: saját kérdőíves felmérés alapján

A demográfiai tényezők részletesebb elemzése érdekében a válaszadókat nemcsak életkoruk, végzettségük és jövedelmi szintjük alapján csoportosítottam, hanem lakóhelyük szerint is kategorizáltam. Ennek célja az volt, hogy megvizsgáljam, hogyan befolyásolja a földrajzi elhelyezkedés a megtakarítási és pénzügyi döntéseket. A különböző régiók gazdasági helyzete, az eltérő életszínvonal és az egyes területeken elérhető pénzügyi lehetőségek mind hatással lehetnek arra, hogy az egyének milyen pénzügyi stratégiákat alkalmaznak. A kérdőív során a kitöltők lakhelyére is rákérdeztem, amit Magyarország hivatalos régióbeosztása alapján fogalmaztam meg. Magyarország hét tervezési-statisztikai régióra osztását 1999-ben alakították ki az 1999. évi XCII. törvény értelmében, amely az 1996. évi XXI. törvényt módosította. Ez a régiós felosztás az Európai Unió statisztikai alapon (NUTS) nyugvó támogatási rendszere miatt jött létre, és lehetővé teszi a különböző régiók gazdasági, társadalmi sajátosságainak figyelembevételét. 2018 január 1.-től a Közép-Magyarországi régió a 2013/2015. (XII. 29.) Korm. határozatnak eleget téve Pest megyére és Budapestre oszlott, így a kérdőívben az előbbieket szerint tettem fel a lakhelyre irányuló kérdést. Ennek célja az volt, hogy megvizsgáljam, hogyan befolyásolja a földrajzi elhelyezkedés a jövedelem szinteket, illetve a megtakarítási és pénzügyi döntéseket. A különböző régiók

gazdasági helyzete, az eltérő életszínvonal és az egyes területeken elérhető pénzügyi lehetőségek mind hatással lehetnek arra, hogy az egyének milyen pénzügyi stratégiákat alkalmaznak. Így a városban, a vidéken vagy akár külföldön élők pénzügyi szokásai közötti esetleges különbségek is feltárhatók válnak. A következő ábrán a kitöltők lakhely szerinti megoszlását szemléltetem, minden hazai régióból érkezett legalább 2 kitöltés, így az eredményeket kellően reprezentatívnak értékelem.

9. számú ábra: A kitöltők lakhely szerinti megoszlása

Forrás: saját kérdőíves felmérés alapján

5.2 Hipotézis-elemzés

1. számú táblázat: A megfogalmazott hipotézisek

Sorszám	Hipotézisek (H)
1.	A magasabb iskolai végzettségű egyének nagyobb valószínűséggel választanak összetettebb pénzügyi eszközöket és hosszú távú befektetéseket a megtakarítási portfóliójuk részeként.
2.	Az alacsonyabb végzettségű és alacsonyabb jövedelmű egyének inkább hajlamosak lehetnek a hagyományosabb, könnyen hozzáférhető megtakarítási

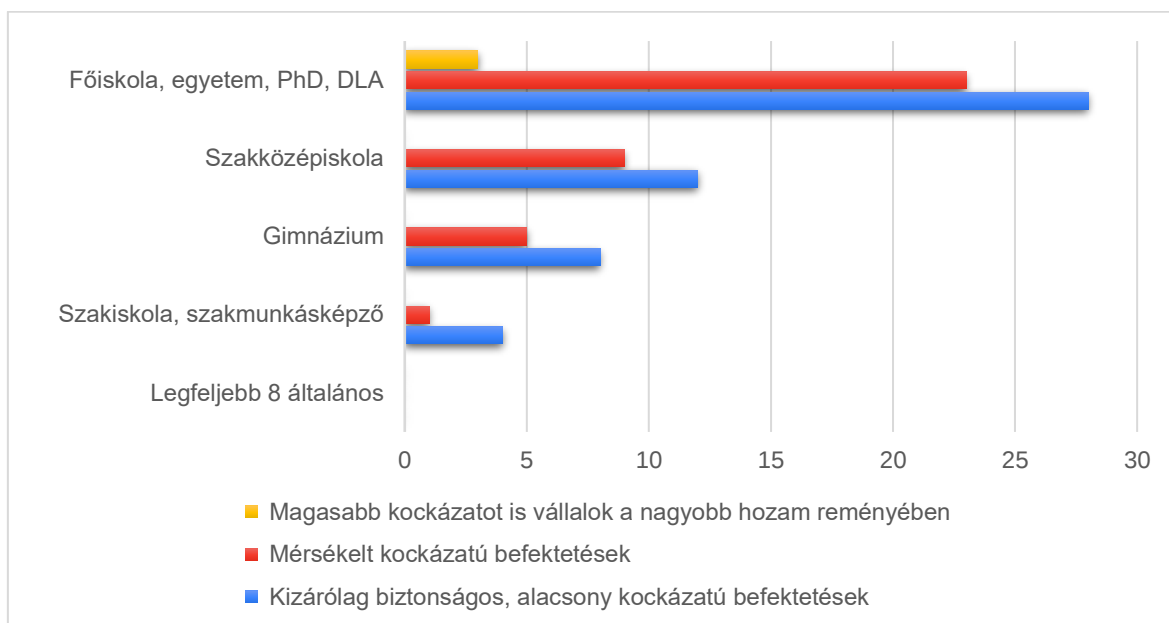
	formákra, mivel ezek kisebb kockázatot és nagyobb hozzáférhetőséget kínálnak számukra.
3.	Az egyének demográfiai jellemzői, mint lakhely vagy életkor hatással vannak a jövedelmi szintjükre és megtakarítási lehetőségeikre.

Forrás: saját kérdőíves felmérés alapján

5.2.1. Végzettség és befektetési döntések

A kérdőív ezen részén azt az állítást (hipotézisem) szeretném elemezni, miszerint a magasabb végzettségű egyének nagyobb valószínűséggel választanak összetettebb pénzügyi eszközöket.

10. számú ábra: A végzettség és a kockázatvállalási hajlandóság közötti összefüggés

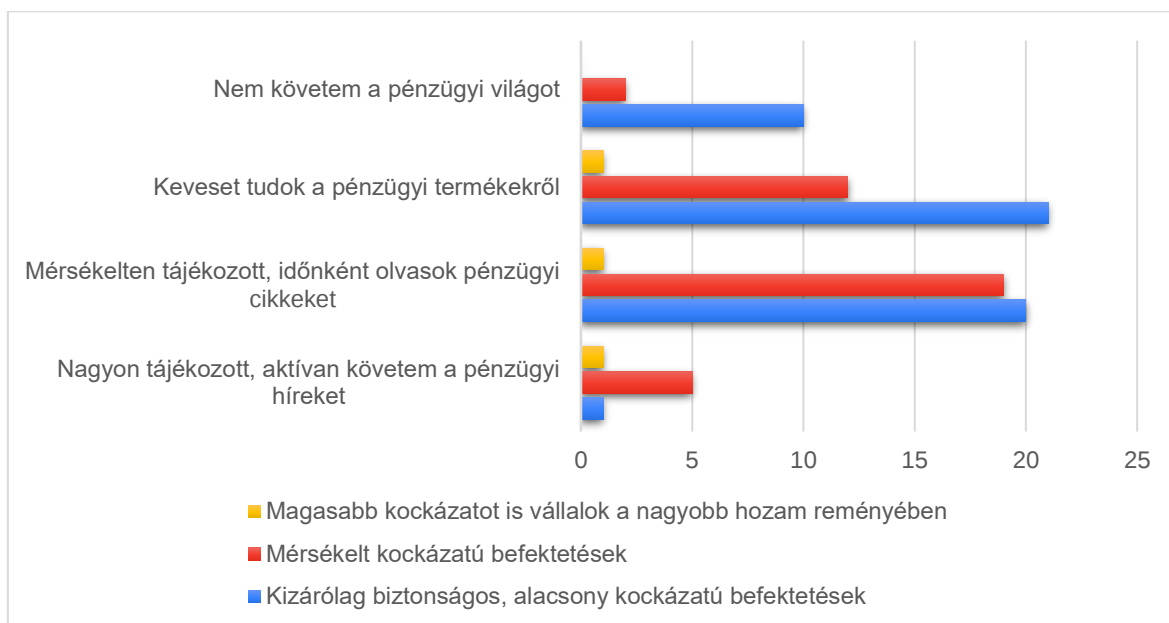
Forrás: saját kérdőíves felmérés alapján

A kérdőív ezen része arra is kitért, hogy a válaszadók milyen megtakarítási formákat választanak és ezekkel a pénzügyi eszközökkel milyen mértékű kockázatot hajlandóak vállalni. Két kérdést emelnék ki a kérdőívből a témához. Először megkeltett jelölniük egy többválasztásos kérdésen belül a kitöltőknek, hogy milyen megtakarítási formákat vesznek igénybe. A következő kérdés pedig arra vonatkozott, hogy mekkora kockázatot hajlandók vállalni a kiválasztott pénzügyi termékek függvényében. A 7. számú ábrán jól látszik, hogy a kitöltők minden végzettségi szinten elsősorban biztonságos, minimális kockázattal járó megtakarítási lehetőségeket választanak. Azonban az is megfigyelhető, hogy a végzettségi

szint emelkedésével a kockázatvállalási hajlam is erősödik. A felsőfokú végzettséggel rendelkező válaszadóknál már megjelenik a magasabb kockázat vállalása magasabb hozam reményében, ami azt a felvetést erősíti, hogy az iskolai végzettség és a pénzügyi tudatosság között pozitív összefüggés van.

Tovább boncolgatva ezt a felvetést, a 8. ábrán abból a szempontból vizsgáltam a kockázatvállalási hajlandóságot, hogy mennyire vallották magukat a kitöltők pénzügyileg tájékozottnak.

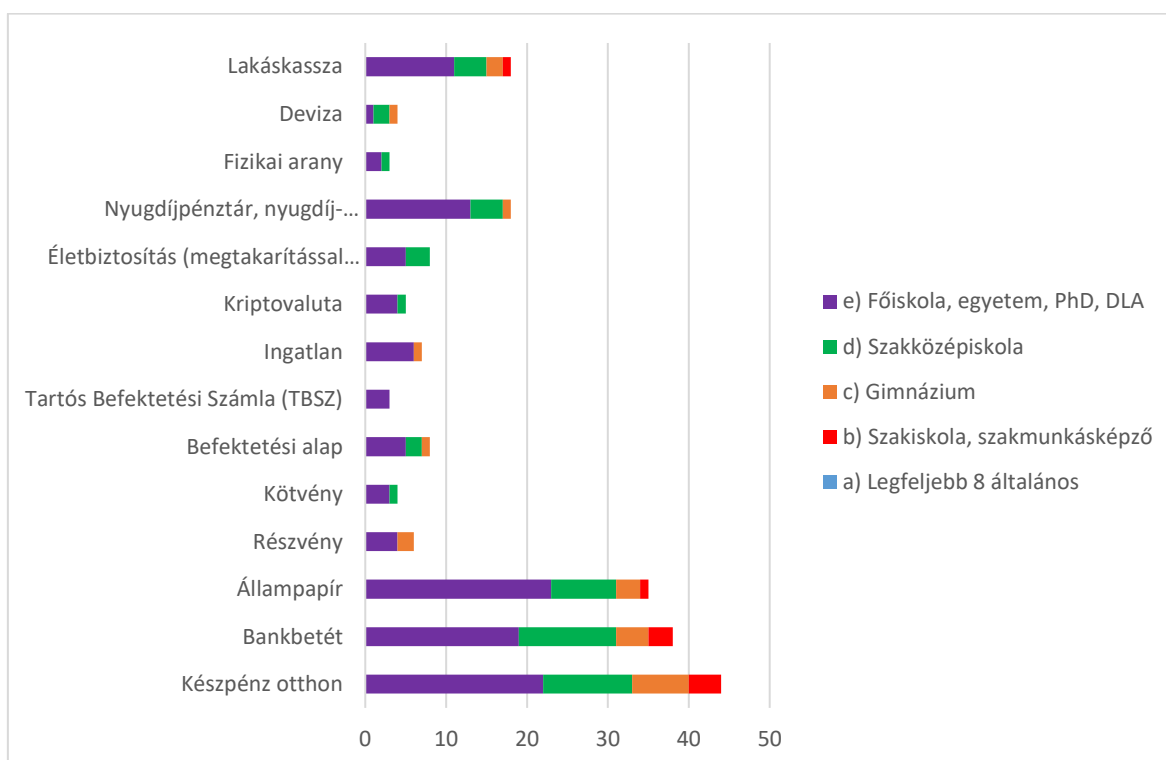
11. számú ábra: Összefüggés a pénzügyi tájékozottság és a kockázatvállalási hajlandóság között

Forrás: saját kérdőíves felmérés alapján

Az eredmények hasonló képet mutatnak, mint a 7. ábrán vizsgált kérdéseknél, miszerint a pénzügyi tudatosság növekedésével egyre nagyobb az egyének hajlandósága a kockázatvállalásra, habár a magasabb kockázatú befektetések még a tájékozottabb válaszadók körében is viszonylag ritkák. A mérsékelt kockázatú befektetések a legnépszerűbbek azok körében, akik aktívan követik a pénzügyi híreket, viszont a másik három csoportban kivétel nélkül az alacsony kockázatú befektetések vitték a prímet, ez valamelyest árnyalja a képet. Ennek fényében még egy vizsgálatot végeztem, mégpedig a kérdőív 11. kérdését vettem jobban górcső alá.

12. számú ábra: Pénzügyi instrumentumok végzettség szerinti eloszlása

Forrás: saját kérdőíves felmérés alapján

Az iskolai végzettség és a megtakarítási forma közötti kapcsolat feltárására a khi-négyzet próbát választottam. Ennek eredménye alapján megállapítottam, hogy a két változó nem független egymástól, vagyis szignifikáns kapcsolat van köztük. Ez azt jelenti, hogy a végzettség hatással van a választott megtakarítási formára. A kapcsolat erősségének mérésére a ¹Csuprov-féle T mutatót használtam, mert ebben az esetben a táblázat sorainak és oszlopainak száma nem egyenlő, ilyen aszimmetrikus táblázatoknál pedig jól alkalmazható a mutató. A Csuprov mutató a T=0,355 eredményt adta. Ez az érték gyenge sztochasztikus kapcsolatot jelez a két változó között, ami azt sugallja, hogy bár van statisztikai kapcsolat a végzettség és a megtakarítási forma között, ez a hatás nem domináns. Így tehát az elemzés alapján ezt a hipotézist (H1) elvetem.

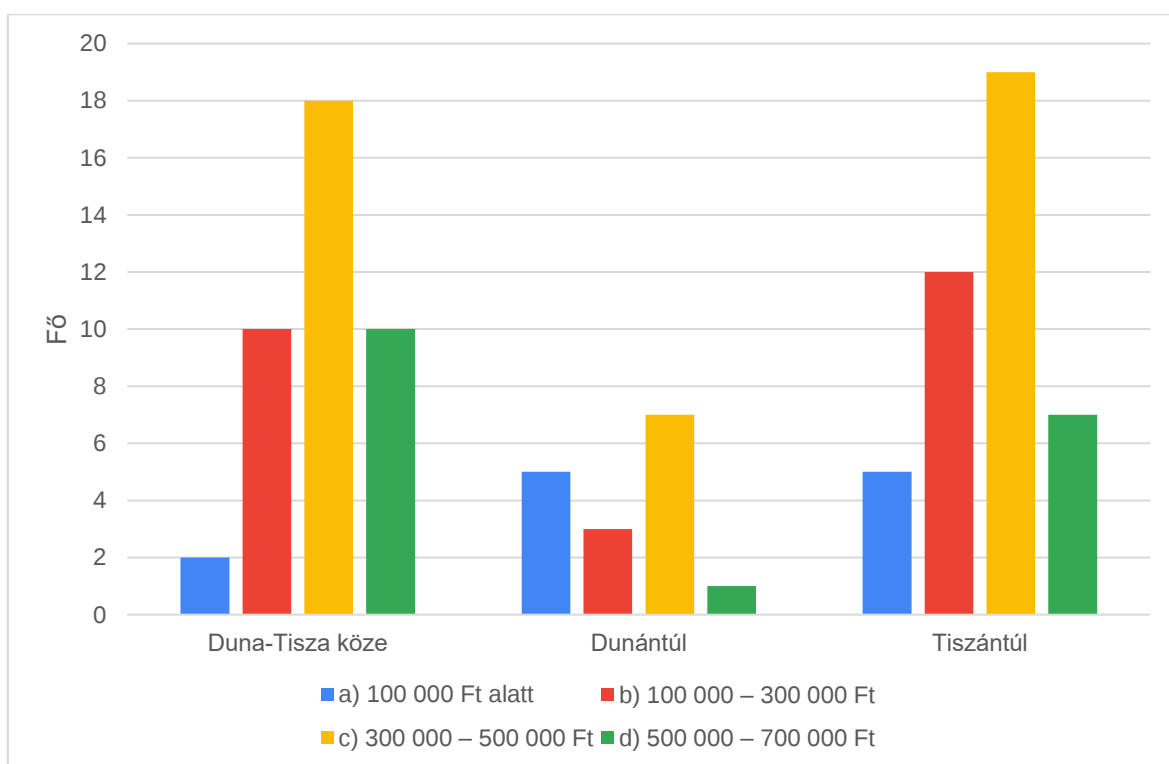
$$^1\text{Csuprov féle T mutató } T = \sqrt{\frac{\chi^2}{n \cdot \sqrt{(s-1)} \cdot \sqrt{(t-1)}}}$$

5.2.2. Konzervatív pénzügyi stratégiák alacsonyabb jövedelemmel

Ebben az alfejezetben azt vizsgálom, hogy az alacsonyabb végzettségű és jövedelmű egyének valóban hajlamosabbak-e kevésbé kockázatos megtakarítási formákra, mint a

magasabb jövedelmű társaik (H2). Ehhez elsőként kétmintás t-próbát végeztem, amely a jövedelmi szint és a kockázatvállalási hajlandóságot vizsgálta. A kitöltőket két csoportra osztottam az 1-es csoportba kerültek az alacsonyabb jövedelműek (0-300e Ft) a 2-es csoportba a magas jövedelműek (300-700e felett). A vizsgálat során a következő eredményeket kaptam. A jövedelemszint t-próbájában a $p=0,000$ eredményt kaptam, így folytatva a vizsgálatot a kockázatvállalási hajlandóság t-próbája $p=0,32$ eredményt hozott. A 0,32-es p-érték azt jelenti, hogy a két csoport között nincs statisztikailag jelentős különbség a 16. kérdésre adott válaszaikban, vagyis a kockázatvállalási hajlandóságuk nem különbözik szignifikánsan.

13. számú ábra: Jövedelemszintek a három klasszikus tájegység felosztásában

Forrás: saját kérdőíves felmérés alapján

A kétmintás t-próba eredményei gyenge kapcsolatot mutatnak a vizsgált ismérvek között, ez alapján nem tudom sem elvetni sem megerősíteni a hipotézist, így további vizsgálatokat végeztem. Kiszámoltam a kétmintás t-próba csoportjainak korrelációs együtthatóját, aminek az eredménye 0,12 lett. A korrelációs együttható értéke alapján a jövedelem szintje és a kockázatvállalási hajlandóság közötti kapcsolat szintén nagyon gyenge pozitív. Mivel ez az érték nem mutat erős kapcsolatot a két változó között, azt jelzi, hogy a jövedelem szintje csak minimális mértékben befolyásolja az egyén kockázatvállalási hajlandóságát.

A kapott eredmények megerősítik egymást, viszont továbbra is fennáll egy gyenge kapcsolat az ismérvek között, további vizsgálatot végeztem más aspektusból. Khi-négyzet próbát alkalmaztam az előzetesen meghatározott 5 jövedelmi szint és az elsődlegesen választott megtakarítási formák vonatkozásában (10. kérdés). A khi-négyzet próba eredménye sztochasztikus kapcsolatot mutatott, így elvégeztem a Cramer-féle asszociációs együttható kiszámolását, aminek az eredménye 0,16-os értéket mutat. Ez az eredmény szintén alátámasztja a korábbi vizsgálatokat, vagyis a jövedelemszint és az elsődleges megtakarítási formák között gyengének, elhanyagolhatónak tekinthető kapcsolat áll fenn.

A fenti eredmények miatt további két Cramer-féle asszociációs együtthatót vizsgáltam a 2-es számú hipotézis vizsgálatának érdekében. Szerettem volna megbizonyosodni róla, hogy a végzettségi szint és a jövedelem szintje milyen kapcsolatban van egymással. A Cramer mutató eredménye ebben az összevetésben 0,72-es értéket adott, így megállapítom, hogy a végzettség szintje és a jövedelem nagysága között erős kapcsolat van.

Ennek tükrében az utolsó Cramer-féle együttható a végzettségi szint és a kockázatvállalási hajlandóság mértéke közti összefüggéseket vizsgálta. A kapcsolat mindegyik khi-próbánál sztochasztikus volt, így a Cramer mutató eredményeit relevánsnak tekintem. Az utolsó összevetésben a $C=0,14$ eredmény kaptam, ami számomra azt a képet mutatja, hogy noha az alacsonyabb végzettségű ezáltal alacsonyabb jövedelmű kitöltők kockázatvállalása a pénzügyi termékek felé nem, vagy csak elhanyagolható mértékben különbözik a tehetősebb kitöltők megtakarítási döntéseitől. Ezek alapján ezt a hipotézisemet (H2) szintén elvetem, aminek alapja az volt, hogy az alacsonyabb jövedelmű egyének kockázatkerülőbbek.

5.2.3. Demográfiai tényezők hatása a megtakarításra

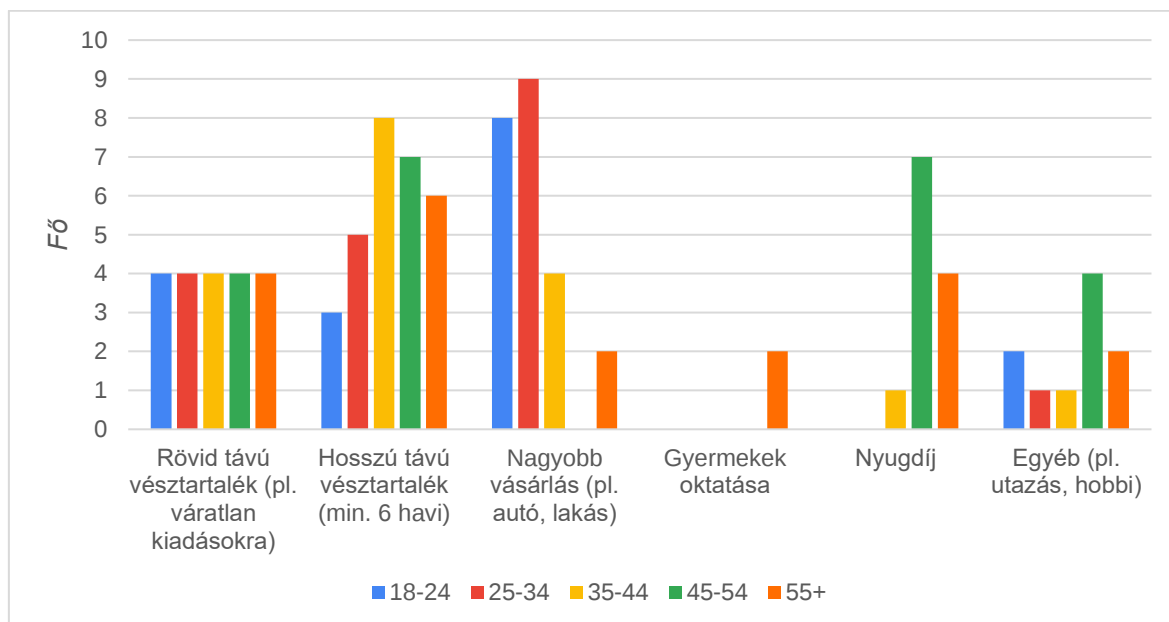
A kérdőív elemzés utolsó részében a 3. hipotézisre fogok koncentrálni. Ennek a fejezetnek a célja a demográfiai különbségek vizsgálata a megtakarítási szokásokban. A lakhely és jövedelemszint közötti összefüggés elemzése során a földrajzi elhelyezkedés jelentőségét vizsgáltam, hiszen a különböző régiókban eltérő gazdasági lehetőségek, jövedelmi viszonyok és pénzügyi hozzáférhetőségek alakítják az egyének döntéseit. A városi és vidéki területek között például gyakran jelentős eltérések figyelhetők meg a jövedelmek tekintetében, ami például Magyarországon a falvak kisebb települések elnéptelenedésében is megmutatkozik, a lakosság egyre inkább a nagyvárosokban azon belül is a fővárosban koncentrálódik. Ezek a különbségek véleményem szerint nagyban befolyásolják a megtakarítások és a választott pénzügyi eszközök mértékét és tulajdonságait. Ebben a

részben elemzem a megkérdezettek életkorának a hatását a megtakarítás típusának kiválasztására.

A 3. hipotézisem vizsgálatát varianciaanalízis (ANOVA) vizsgálattal kezdtem. A lakhely és a jövedelemszinttel kapcsolatos kérdésekre leadott válaszokat vettem alapul. Ahhoz, hogy releváns eredményeket kapjak, a válaszadókat lakhelyük szerint 3 csoportba osztottam, ami a klasszikus felosztást követ: Dunántúl (Nyugat, Közép és Dél-dunántúl), Duna-Tisza köze (Budapest, Pest megye) illetve Tiszántúl (Észak-Magyarország, Észak-Alföld, valamint a földrajzi elhelyezkedése miatt ide vettem a Dél-Alföldi régiót is). Az elemzés az $\alpha = 0,05$ értékkel, azaz 95%-os megbízhatósági szinten végeztem el. A teszt eredményeként a kapott p érték 0,049781 lett. Mivel ez nagyon közel van a hibahatárhoz, elvégeztem az F-próbát is, ahol a kritikus érték 3,091191, a számított F-érték pedig 3,095866, ami magasabb a kritikus F értéknél. A vizsgálat eredményei azt mutatják, hogy a lakóhely jelentős hatással van a jövedelemszintre. A különböző régiókban élő emberek jövedelme között szignifikáns eltérések vannak, amelyek a gazdasági, és munkaerőpiaci regionális tényezők különbségeiből adódnak.

Az utolsó ábra az életkor szemszögéből vizsgálja a megtakarítási forma választását.

14. számú ábra: Megtakarítási preferenciák az életkor aspektusából

Forrás: saját kérdőíves felmérés alapján

Az életkor és a megtakarítási célok közötti kapcsolat vizsgálata azt mutatja, hogy az idősebb válaszadók inkább hosszú távú célokra (például nyugdíjra vagy legalább 6 havi vésztartalékra) takarítanak meg, míg a fiatalabbak körében a nagyobb kiadások (pl. autó

vagy lakás vásárlás) illetve a rövidtávú vésztartalékok képzése a prioritás. Véleményem szerint ez is jól mutatja a generációk közötti különbséget, az életünk megalapozását célszerűbb fiatal korban elkezdni, ezt a kérdőív eredményei alá is támasztják. Az ábra alapján az életkor növekedésével egyre inkább előtérbe kerülnek a hosszútávú célok és a pénzügyi biztonság fontossága.

A fentiek alapján a hipotézisem miszerint a demográfiai tényezők között úgy, mint például lakhely, életkor között szignifikáns eltérés van, ami a jövedelem mértékére és a megtakarítás típusára is hatással van igaznak bizonyult. Így a H3 hipotézist elfogadom.

5.3. A hipotézisvizsgálat eredményei

A kérdőív elemzés és a hipotézis vizsgálat számomra meglepő tanulságokkal szolgáltak. Az eredmények alapján a magyar lakosság egészére talán nem, de a megkérdezettek sokszínűsége miatt, illetve az elvégzett statisztikai tesztek által, véleményem szerint mégis releváns következtetéseket lehet levonni. Kiderült, hogy a megkérdezettek jóval kockázatkérülőbbek az általam vártnál, függetlenül a kvalifikáltságuktól vagy a jövedelemszintjüktől. Ezeket az eredményeket alátámasztja a kérdőív azon kérdése is, ami a pénzügyi tájékozottságot firtatta. A válaszadók 51%-a a nem követi vagy a keveset tud a pénzügyi termékek választ jelölte, ez is magyarázza a kiértékelés utáni eredményeket. Az utolsó táblázat tartalmazza a felállított elméleteimet és azok eredményeit.

2. számú táblázat: A hipotézisvizsgálat eredményei

Sorszám	Hipotézisek (H)	Eredmény
1.	A magasabb iskolai végzettségű egyének nagyobb valószínűséggel választanak összetettebb pénzügyi eszközöket és hosszú távú befektetéseket a megtakarítási portfóliójuk részeként.	Elvetem
2.	Az alacsonyabb végzettségű és alacsonyabb jövedelmű egyének inkább hajlamosak lehetnek a hagyományosabb, könnyen hozzáférhető megtakarítási formákra, mivel ezek kisebb kockázatot és nagyobb hozzáférhetőséget kínálnak számukra.	Elvetem
3.	Az egyének demográfiai jellemzői, mint lakhely vagy életkor hatással vannak a jövedelmi szintjükre és megtakarítási lehetőségeikre.	Elfogadom

Forrás: saját szerkesztés alapján

A hipotézisek felállításakor, a kutatás elvégzése előtt, megvoltam bizonyosodva róla, hogy a H1 és a H2 hipotézis közül az egyik, de talán mindkettő elfogadásra kerül. A demográfiai jellemzőkkel kapcsolatos teóriám igaznak bizonyult, ez kevésbé lepett meg. Vidékről Budapestre költözve, majd Pest megyében letelepedve, ezeket a változó gazdasági körülményeket és régiók közötti különbségeket a saját bőrömmön is tapasztalom.

6. Következtetések és javaslatok

A szakdolgozat és a gondolataim zárásaképp rá is térnék a kérdőív tanulságainak összefoglalására. A kutatásom kérdőíves primer kutatás volt, ami huszonhat kérdésből állt, amiből tizenhat kötelező, tíz kérdés pedig a ” 7. Szokott pénzt félretenni?” kérdésre adott válasz függvényében történt. A munkámat 100 kitöltő segítette. A kérdőív a demográfiai adatokra és a jövedelmek kezelésének, befektetésének a módjára koncentrált. Nagyrészt várakozásomnak megfelelő eredmények születtek, például a kitöltők jobbra készpénzben vagy maximum bankbetétben tartják megtakarításaikat, illetve a legkockázatosabb megtakarítási lehetőségnek a kriptovalutát tartják. A pénzügyi tájékozottsággal kapcsolatos 22.-es kérdés, ahol a válaszadók több mint 50%-a azt felelte, hogy nem érzi magát pénzügyileg tájékozottnak, számomra a kutatásom során vizsgált korábbi tanulmányok közül Horváthné Kökény Annamária és munkatársai a Megtakarításhoz kapcsolódó elméletek című tanulmányával vág egybe, miszerint a válaszadók pénzügyi és gazdasági ismeretei hagynak némi kívánnivalót maguk után.

A gazdasági környezet változásaira leadott kérdések már kezdtek egy fokkal érdekesebben alakulni. A befolyásolta-e megtakarítási szokásait az infláció kérdésre a válaszadók 72%-ka úgy felelt, hogy jelentősen vagy mérsékelten, de többet próbál félretenni. Ennek ellenére a következő erre vonatkozó „20. Hogyan változtatta meg megtakarításait a gazdasági helyzet miatt?., kérdésre a kitöltők 43%-ka a „nem változtattam semmit” választ jelölte. Viszont ez az anomália számomra alátámasztja a korábban említett 50% feletti arányt a magát pénzügyileg tájékozatlannak valló válaszadók felé. Tovább vizsgálva a kérdőív eredményeit, számomra megdöbbentő, hogy a kitöltők 56%-ka egyetemet vagy főiskolát végzett, több, mint harmaduk (40%) Budapesten vagy Pest megyében él, és a teljes kitöltő számot alapul véve 94% rendszeresen tesz félre pénzt. Ennek ellenére a kockázatvállalással kapcsolatos kérdésekre adott válaszokból az derül ki, hogy mérsékeltebb azaz magas kockázatot a megkérdezettek mindössze 3,2%-ka vállal. A megtakarítások kockázatszerinti megoszlása a kitöltők több mint felénél csak a 100%-ig biztonságos eszközökre koncentrálódik, további

40%-uk is, a 75-25% biztonságos-kockázatos súlyozásig merészkedik. A demográfiai tényezőkkel összevetve statisztikai elemzésekkel arra jutottam, hogy erős kapcsolat van a lakhely és a jövedelem szintje, valamint a pénzügyi lehetőségek között. A javaslatkérdésem során mindenféleképp az ország demográfiai problémáira szeretnék koncentrálni. Véleményem szerint és a kutatásom eredményei alapján a Magyarországon évek óta kibontakozóban lévő demográfiai válságot sürgősen orvosolni kell. A vidéki nagyvárosok elnéptelenedésének visszafordítása a gazdasági régiók fejlesztésével, például az ipar a mezőgazdaság a helyi vállalkozások fellendítése, az infrastruktúra korszerűsítése azt gondolom egy járható út lenne. A kérdőív eredményei számomra tovább erősíti azokat a vélekedéseket, hogy az ország lakossága a főváros és agglomerációjába koncentrálódik, a vidékhez képest jobb megélhetési körülmények miatt. Ezáltal Budapest és vonzáskörzete egyre nehezebben élhető a vidéki városok pedig ezzel arányosan egyre néptelenebbek. Továbbá véleményem szerint fontos lenne egy pénzügyi edukációs terv, ami már általános iskolában megkezdene a gyerekek oktatását, amire a középiskolában tovább lehetne építeni a képzéseket. A felmérésem eredményei igazolják az alacsony ismereti szinten a témában, az eredményeim alapján ma Magyarországon továbbra is a készpénz a legnépszerűbb megtakarítási forma, ami a magas infláció mellett az egyik legrosszabb lehetőség. Tovább erősíti ezeket a megállapításokat a minimális kockázatvállalási hajlandóság kitöltőim részéről.

7. Összefoglalás

A szakdolgozatomban a magyar lakosság megtakarítási szokásait vizsgáltam, főként a demográfiai tényezők szerepére fókuszálva, mint az életkor végzettség jövedelem és lakóhely. A pénzügyi tervezés alapvető fontosságú lenne az egyének és háztartások számára, kiváltképp a modern gazdasági közegben, ahol számos tényező hatását figyelembe kell vennünk a vagyonunk értékének megtartása vagy éppenséggel növelése érdekében. Meglátásom szerint a legfontosabbak bemutatásra kerültek a dolgozat első fejezetében, a teljesség igénye nélkül: infláció, alapkamat vagy a GDP.

A pénz, mint központi csereeszköz, alapvető szerepet játszik az élet szinte minden területén. Az emberek jövedelme, fogyasztása és megtakarításai mind pénzben kifejezettek, és ez a modern gazdasági rendszer alapja. A pénz biztosítja az emberek számára a hozzáférést az

alapvető javakhoz, szolgáltatásokhoz, valamint lehetőséget nyújt a megtakarításra, befektetésre, amiket a hiányában nehéz megvalósítani.

A lakosság pénzügyi tudatossága az elmúlt évtizedekben valamelyest növekedett Magyarországon, például az 1987-ben kialakított kétszintű bankrendszer miatt. 1987 és 1995 között a külföldi kereskedelmi bankok száma az országban a hétszeresére nőtt, így a lakosság kénytelen volt jobban megismerkedni a bankrendszer és a gazdaság főbb mozgatórugóival. Megjelentek az összetettebb megtakarítási formák, illetve az internet világában ma már könnyen elérhetők akár a külföldi tőzsdék, a világ vállalatainak részvényei vagy kötvényei. A dolgozat 3. fejezete erre koncentrált, bemutatva néhány konkrét megtakarítási formát is, mint például a tartós befektetési számla vagy a nyugdíj-előtakarékossági számla.

A dolgozatom utolsó részében pedig a kérdőíves kutatás kiértékelése volt a fókuszban. Ennek keretein belül a magyar lakosság különböző demográfiai csoportjainak pénzügyi szokásai és megtakarítási döntéseit elemeztem. A kutatás eredményei azt mutatják, hogy a megkérdezettek rendszeresen takarítanak meg pénzt a jövedelmükből, kockázatkerülők és a biztonságra törekednek pénzügyeikben. Az értekezés alapján az is kiderült, hogy a válaszadók kevésbé tájékozottak a pénzügyi termékekkel kapcsolatban. Az életkor, a végzettség és a jövedelem jelentős hatással voltak a pénzügyi döntésekre és a megtakarítási stratégiákra.

Irodalomjegyzék

1. Bence, B. (2021). *A Sikeres Kereskedő*. Net Média Zrt.
2. Carlson, B. (2021). *Befektetés józan ésszel*. A4c Books.
3. Fekete-Szalóky, Z. (2022. október 11.). Forrás: <https://index.hu/gazdasag/2022/10/11/inflacio-penzromlas-szajbarago/>
4. Hayes, A. (2024. március 19.). *Investopedia.com*. Forrás: Saving vs. Investing: What Teens Should Know <https://www.investopedia.com/articles/investing/022516/saving-vs-investing-understanding-key-differences.asp>
5. Horváth , A., & Tátrai , C. (2023). *Érthetően a befektetésről* Budapest: InwestMentors Hungary Kft.
6. Horváthné Kökény, A., Horváth , M., & Széles, Z. (2014). Megtakarításhoz kapcsolódó elméletek. *Gazdaság & Társadalom*, 23(4.), 109–124. doi:<https://doi.org/10.21637/GT.2013.4.07>
7. Housel, M. (2024). *A pénz pszichológiája*. A4c Books.
8. *Investopedia.hu*. (2024. január 2.). Forrás: Befektetési Útmutató <https://investopedia.hu/befektetesi-utmutato/>
9. *Jpmorgan.com*. (2024. május 1.). Forrás: Data to decode: The economics of being a business owner <https://www.jpmorgan.com/insights/economy/inflation/10-economic-indicators-every-business-owner-should-know>
10. Kolakowski, M. (2024. március 25.). *Investopedia.com*. Forrás: 10 Investing Concepts Beginners Need to Learn <https://www.investopedia.com/10-investing-concepts-beginners-need-to-learn-5219500>
11. Merényi, Z., & et al. (é. n.). *Az én pénzem*.
12. MNB. (dátum nélk.). Letöltés dátuma: 2023. május 18., forrás: <https://www.mnb.hu/monetaris-politika/a-monetaris-politika-keretrendszer/az-inflacios-celkoveteses-rendszer>
13. MNB. (dátum nélk.). *Az inflációs célkövetéses rendszer*. Forrás: <https://www.mnb.hu/monetaris-politika/a-monetaris-politika-keretrendszer/az-inflacios-celkoveteses-rendszer>
14. MNB, & money.hu. (2024. február 28.). *Az alapkamat 9 százalékra csökkent, örülhetnek a hitelfelvevők?* Forrás: : <https://tudastar.money.hu/hir/20240228/az-alapkamat-9-szazalekra-csokkent-orulhetnek-a-hitelfelvevok/>
15. Mundrák, R. (2024. február 15.). *A tbsz számla működése*. Forrás: <https://silvermoon.hu/befektetes-kezdoknek/altalanos-penzugyek-kezdoknek/a-tbsz-szamla-mukodese/>
16. *OTP Bank*. (dátum nélk.). Forrás: Jegybanki alapkamat: <https://www.otpbank.hu/portal/hu/Kondiciok/JegybankiAlapkamat>

17. *Pénzügyi navigátor*. (dátum nélk.). Forrás: Befektetés, megtakarítás:
<https://www.mnb.hu/fogyasztovedelem/befektetes-megtakaritas>
18. *Portfolio.hu*. (2024. augusztus 21.). Forrás: 19 éve nem látott ilyet Magyarország:
dől a pénz azokhoz, akik félre tudnak tenni
<https://www.portfolio.hu/befektetes/20240821/19-eve-nem-latott-ilyet-magyarorszag-dol-a-penz-azokhoz-akik-felre-tudnak-tenni-704925>
19. *Portfolio.hu*. (2024. október 9.). Forrás: Sokkal jobban alakulhat az infláció
Magyarországon, mint azt eddig vártuk
<https://www.portfolio.hu/gazdasag/20241009/sokkal-jobban-alakulhat-az-inflacio-magyarorszagon-mint-azt-eddig-vartuk-715275>
20. Süle-Szigeti, B. (2023. december 2.). *bankmonitor.hu*. Forrás: Ötből két magyarnak
nincs semmilyen megtakarítása <https://bankmonitor.hu/mediatar/cikk/otbol-ket-magyarnak-nincs-semmilyen-megtakaritasa/>
21. Szívós, P., & Tóth, I. G. (2015. március). *Jól nézünk ki (...?!)*. Forrás: Háztartások
helyzete a válság https://old.tarki.hu/hu/research/hm/monitor2014_teljes.pdf
22. TradingView. (2024. október 19.). Forrás:
<https://www.tradingview.com/chart/yD2EC4mI/?symbol=CRYPTO%3ABTCUSD>
23. Központi Statisztikai Hivatal. (dátum nélk.). Forrás: Területi atlasz – Régiók
https://www.ksh.hu/teruletiatlasz_regiok

Ábrajegyzék

1. számú ábra: Az infláció alakulása	4
2. számú ábra: MNB inflációs célkövetéses rendszer	5
3. számú ábra A jegybanki alapkamat alakulása.....	7
4. számú ábra: A munkanélküliség alakulása a 15-74 éves népességre vonatkozóan	8
5. számú ábra: A GDP volumenváltozása vásárlóerő-paritáson számolva	10
6. számú ábra: Apple részvény árfolyam 2007 október és 2024 október között	14
7. számú ábra: TBSZ számla működése	16
8. számú ábra: A válaszadók megoszlása iskolai végzettség szerint (fő)	22
9. számú ábra: A kitöltők lakhely szerinti megoszlása	23
10. számú ábra: A végzettség és a kockázatvállalási hajlandóság közötti összefüggés	24
11. számú ábra: Összefüggés a pénzügyi tájékozottság és a kockázatvállalási hajlandóság között	25
12. számú ábra: Pénzügyi instrumentumok végzettség szerinti eloszlása.....	26
13. számú ábra: Jövedelmszintek a három klasszikus tájegység felosztásában	27
14. számú ábra: Megtakarítási preferenciák az életkor aspektusából.....	29

Táblázatjegyzék

1. számú táblázat: A megfogalmazott hipotézisek.....	23
2. számú táblázat: A hipotézisvizsgálat eredményei.....	30

Mellékletek listája

1. számú melléklet: A primer kutatáshoz felhasznált kérdőívem	39
2. számú melléklet: A kutatás elemzéséhez készített diagramjaim adatai	47
3. számú melléklet: Hallgatói nyilatkozat	50
4. számú melléklet: Konzulensi nyilatkozat	51

Mellékletek

1. számú melléklet: A primer kutatáshoz felhasznált kérdőívem

Kedves Kitöltő!

Maksa Szabolcs vagyok a Magyar Agrár és Élettudományi Egyetem végzős gazdálkodás és menedzsment szakos hallgatója.

A szakdolgozatom témája a megtakarítási szokások vizsgálata Magyarországon. A kérdőív célja, hogy feltérképezze a demográfiai tényezők – mint az életkor, végzettség, jövedelem és lakóhely – összefüggéseit a magyar lakosság megtakarítási szokásaival. A kutatás középpontjában az áll, hogyan befolyásolják ezek a tényezők az egyének pénzügyi döntéseit, különös tekintettel a megtakarítási formák kiválasztására és a kockázatvállalási hajlandóságra.

A kérdőív kitöltése 10-15 percet vesz igénybe és teljesen anonim módon történik, a kutatási eredményeket kizárólag a szakdolgozatomhoz használom fel.

Előre is köszönöm, hogy időt szán kérdőívem kitöltésére és hozzájárul szakdolgozatom sikeréhez!

Demográfiai adatok

1. Az Ön életkora:

- a) 18-24
- b) 25-34
- c) 35-44
- d) 45-54
- e) 55+

2. Az Ön neme:

- a) Nő
- b) Férfi

3. Az Ön legmagasabb iskolai végzettsége:

- a) Legfeljebb 8 általános
- b) Szakiskola, szakmunkásképző
- c) Gimnázium
- d) Szakközépiskola
- e) Főiskola, egyetem, PhD, DLA

4. Az Ön foglalkozása:

- a) Diák
- b) Beosztott
- c) Vállalkozó
- d) Közalkalmazott
- e) Munkanélküli
- f) Szabadúszó / Freelancer
- g) Nyugdíjas
- h) Háztartásbeli
- i) Gyesen / Gyeden lévő

5. Az Ön lakhelye:

- a) Budapest
- b) Pest megye
- c) Közép-Dunántúl (Fejér, Komárom-Esztergom, Veszprém)
- d) Nyugat-Dunántúl (Győr-Moson-Sopron, Vas, Zala)
- e) Dél-Dunántúl (Baranya, Somogy, Tolna)
- f) Észak-Magyarország (Borsod-Abaúj-Zemplén, Heves, Nógrád)

- g) Észak-Alföld (Hajdú-Bihar, Jász-Nagykun-Szolnok, Szabolcs-Szatmár-Bereg)
- h) Dél-Alföld (Bács-Kiskun, Békés, Csongrád-Csanád)
- i) Külföld

6. Az Ön rendszeres havi nettó jövedelme:

- a) 100 000 Ft alatt
- b) 100 000 – 300 000 Ft
- c) 300 000 – 500 000 Ft
- d) 500 000 – 700 000 Ft
- e) 700 000 Ft fölött

Általános megtakarítási szokások

7. Szokott pénzt félretenni?

- a) Igen, rendszeresen
- b) Igen, alkalmanként
- c) Nem, soha

A 8.-17. kérdésekre kérem, abban az esetben válaszoljon, ha jelenleg rendelkezik megtakarítással!

8. Milyen gyakran tesz félre pénzt?

- a) Havonta
- b) Negyedévente
- c) Évente
- d) Ritkábban

9. Átlagosan mennyi pénzt takarít meg havonta?

- a) Kevesebb, mint 20 000 Ft
- b) 20 000 – 50 000 Ft
- c) 50 000 – 100 000 Ft
- d) 100 000 Ft fölött

Megtakarítási célok és formák

10. Mi az elsődleges megtakarítási célja?

- a) Rövid távú vésztartalék (pl. váratlan kiadásokra)
- b) Hosszú távú vésztartalék (min. 6 havi)
- c) Nagyobb vásárlás (pl. autó, lakás)
- d) Gyermekoktatása
- e) Nyugdíj
- f) Egyéb (pl. utazás, hobbi)

11. Milyen megtakarítási formákat használ? (Több válasz is lehetséges)

- a) Készpénz otthon
- b) Bankbetét
- c) Állampapír
- d) Részvény
- e) Kötvény
- f) Befektetési alap
- g) Tartós befektetési számla (TBSZ)
- h) Ingatlan
- i) Kriptovaluta
- j) Életbiztosítás (megtakarítással kombinált)

- k) Nyugdíjpénztár, nyugdíj-előtakarékossági számla (NYESZ)
- l) fizikai arany
- m) Deviza
- n) Lakáskassza

12. Melyik megtakarítási formát tartja a legbiztonságosabbnak?

- a) Állampapír
- b) Bankbetét
- c) Készpénz
- d) Ingatlan
- e) Egyéb (pl. arany, műtárgyak)

13. Miért választja ezeket a megtakarítási formákat? (Több válasz is lehetséges)

- a) Biztonságos (kockázatkerülő)
- b) Magas hozamok elérésére törekszem
- c) Könnyen hozzáférhető (likvid)
- d) Hosszú távú befektetés

14. Melyik megtakarítási formát találja a legkockázatosabbnak?

- a) Kriptovaluta
- b) Befektetési alap
- c) Részvények

Befektetési szokások és kockázatvállalás

15. Fektet pénzügyi termékekbe (pl. részvények, kötvények)?

- a) Igen, aktívan (rendszeresen fektetek be)
- b) Igen, de ritkán

- c) Nem, nem érdekel a befektetés
- d) Nem, túl kockázatosnak találom

16. Mennyire hajlandó kockázatot vállalni a megtakarításaival?

- a) Kizárólag biztonságos, alacsony kockázatú befektetések
- b) Mérsékelt kockázatú befektetések
- c) Magasabb kockázatot is vállalok a nagyobb hozam reményében
- d) Kizárólag magas kockázatú, magas hozamú befektetések érdekelnek

17. Hogyan osztja meg megtakarításait kockázat szerint?

- a) 100% biztonságos eszközök
- b) 75% biztonságos, 25% kockázatos eszközök
- c) 50% biztonságos, 50% kockázatos eszközök
- d) 25% biztonságos, 75% kockázatos eszközök
- e) 100% kockázatos eszközök

18. Hogyan értékeli a jelenlegi befektetési piaci lehetőségeket?

- a) Kiváló lehetőségek, stabil növekedési kilátásokkal
- b) Közepes kockázatú, de megfelelő hozammal kecsegtet
- c) Magas kockázatú, de potenciálisan jelentős hozamokkal
- d) Túlságosan kockázatos, jelenleg inkább várakozó álláspontra helyezkedem

Gazdasági környezet hatása

19. Befolyásolta-e megtakarítási szokásait az infláció?

- a) Jelentősen megnövelte a megtakarítási igényemet
- b) Mérsékeltén, de többet próbálok félretenni

- c) Nem befolyásolta a megtakarításaimat
20. Hogyan változtatta meg megtakarításait a gazdasági helyzet miatt?
- a) Növeltem a megtakarítások arányát
 - b) Csökkentettem a megtakarítások összegét
 - c) Átváltottam más eszközökre (pl. inflációkövető állampapírra)
 - d) Nem változtattam semmin
21. Hogyan befolyásolta a kamatkörnyezet változása megtakarítási döntéseit?
- a) Jelentősen (pl. portfólió újrasúlyozása, másképp diverzifikált megtakarítások)
 - b) Kismértékben (a befektetési stratégia nem változott)
 - c) Nem befolyásolta

Pénzügyi tudatosság és információforrások

22. Mennyire érzi magát tájékozottnak a pénzügyi termékekkel kapcsolatban?
- a) Nagyon tájékozott, aktívan követem a pénzügyi híreket
 - b) Mérsékelten tájékozott, időnként olvasok pénzügyi cikkeket
 - c) Keveset tudok a pénzügyi termékekről
 - d) Nem követem a pénzügyi világot
23. Honnan szerzi a legtöbb információt a pénzügyi döntéseihez?
- a) Banki tanácsadó
 - b) Internetes portálok (pl. gazdasági híroldalak)
 - c) Barátok, családtagok tanácsa
 - d) Szakmai konferenciák, előadások
 - e) Egyéb forrás
24. Használ-e digitális platformokat megtakarításai kezelésére?

- a) Igen, rendszeresen (pl. online bankolás, applikációk: webkincstár, revolut, lightyear, IBKR stb.)
- b) Igen, de ritkán
- c) Nem, inkább személyesen intézem a pénzügyeimet
- d) Egyáltalán nem használok digitális eszközöket

Jövőbeli megtakarítási tervek

25. Tervezi-e a megtakarításai növelését a következő 1-3 évben?

- a) Igen, jelentősen növelni fogom
- b) Igen, de csak kis mértékben
- c) Nem, a jelenlegi megtakarítási szokásaim maradnak
- d) Nem tudom, a gazdasági helyzettől függ

26. Ha nem, miért nem tervezi növelni megtakarításait?

- a) Jövedelemhiány miatt nem tudok többet megtakarítani
- b) Nem látom értelmét nagyobb megtakarításoknak
- c) Gazdasági bizonytalanság miatt nem változtatok

2. számú melléklet: A kutatás elemzéséhez készített diagramjaim adatai

1. Általános jellemzők

Iskolai végzettségek megoszlása

3. Az Ön legmagasabb iskolai végzettsége:	Fő
a) Legfeljebb 8 általános	0
b) Szakiskola, szakmunkásképző	7
c) Gimnázium	14
d) Szakközépiskola	23
e) Főiskola, egyetem, PhD, DLA	56
Összesen (Fő)	100

Lakhely szerinti megoszlások

5. Az Ön lakhelye:	db
dbBudapest	20
Pest megye	20
Közép-Dunántúl (Fejér, Komárom-Esztergom, Veszprém)	4
Nyugat-Dunántúl (Győr-Moson-Sopron, Vas, Zala)	10
Dél-Dunántúl (Baranya, Somogy, Tolna)	2
Észak-Magyarország (Borsod-Abaúj-Zemplén, Heves, Nógrád)	35
Észak-Alföld (Hajdú-Bihar, Jász-Nagykun-Szolnok, Szabolcs-Szatmár-Bereg)	4
Dél-Alföld (Bács-Kiskun, Békés, Csongrád-Csanád)	4
Külföld	1
Összesen (db)	100

2. H1 vizsgálata

3. Az Ön legmagasabb iskolai végzettsége:	Kizárólag biztonságos, alacsony kockázatú befektetések	Mérsékelt kockázatú befektetések	Magasabb kockázatot is vállalok a nagyobb hozam reményében	Összesen
Legfeljebb 8 általános	0	0	0	
Szakiskola, szakmunkásképző	4	1	0	
Gimnázium	8	5	0	
Szakközépiskola	12	9	0	
Főiskola, egyetem, PhD, DLA	28	23	3	
Összesen:	52	38	3	93

Kockázatvállalás a pénzügyi tudatosság függvényében

	Kizárólag biztonságos, alacsony kockázatú befektetések	Mérsékelt kockázatú befektetések	Magasabb kockázatot is vállalok a nagyobb hozam reményében	Összesen
Nagyon tájékozott, aktívan követem a pénzügyi híreket	1	5	1	7
Mérsékeltlen tájékozott, időnként olvasok pénzügyi cikkeket	20	19	1	40
Keveset tudok a pénzügyi termékekről	21	12	1	34
Nem követem a pénzügyi világot	10	2	0	12
Összesen	52	38	3	93

Pénzügyi eszközök választása a végzettségi szint szerint

	e) Főiskola, egyetem, PhD, DLA	d) Szakközépiskola	c) Gimnázium	b) Szakiskola, szakmunkásképző	a) Legfeljebb 8 általános
Készpénz otthon	22	11	7	4	0
Bankbetét	19	12	4	3	0
Állampapír	23	8	3	1	0
Részvény	4	0	2	0	0
Kötvény	3	1	0	0	0
Befektetési alap	5	2	1	0	0
Tartós Befektetési Számla (TBSZ)	3	0	0	0	0
Ingatlan	6	0	1	0	0
Kriptovaluta	4	1	0	0	0
Életbiztosítás (megtakarítással kombinált)	5	3	0	0	0
Nyugdíjpénztár, nyugdíj-előtakarékossági számla (NYESZ)	13	4	1	0	0
Fizikai arany	2	1	0	0	0
Deviza	1	2	1	0	0
Lakáskassza	11	4	2	1	0

3. H3 vizsgálata

ANOVA

Egytényezős varianciaanalízis						
ÖSSZESÍTÉS						
<i>Csoportok</i>	<i>Darabszám</i>	<i>Összeg</i>	<i>Átlag</i>	<i>Variancia</i>		
budapest pest megye	40	116	2,9	0,707692		
dunántúl	16	36	2,25	1		
tiszántúl	43	114	2,651163	0,803987		
VARIANCIAANALÍZIS						
<i>Tényezők</i>	<i>SS</i>	<i>df</i>	<i>MS</i>	<i>F</i>	<i>p-érték</i>	<i>F krit.</i>
Csoportok között	4,925487	2	2,462744	3,095866	0,049781	3,091191
Csoporton belül	76,36744	96	0,795494			
Összesen	81,29293	98				

Megtakarítások típusai életkor szerint vizsgálva

	Rövid távú véstartalék (pl. váratlan kiadásokra)	Hosszú távú véstartalék (min. 6 havi)	Nagyobb vásárlás (pl. autó, lakás)	Gyermekek oktatása	Nyugdíj
18-24	4	3	8	0	0
25-34	4	5	9	0	0
35-44	4	8	4	0	1
45-54	4	7	0	0	7
55+	4	6	2	2	4

3. számú melléklet: Hallgatói nyilatkozat

NYILATKOZAT

a szakdolgozat nyilvános hozzáféréséről és eredetiségéről

A hallgató neve: Maksa Szabolcs
A Hallgató Neptun kódja: D4BV5E
A dolgozat címe: Megtakarítási szokások vizsgálata Magyarországon
A megjelenés éve: 2024
A konzulens intézetének neve: Agrár- és Élelmiszergazdasági Intézet
A konzulens tanszékének a neve: Közgazdasági és Természeti Erőforrások tanszék

Kijelentem, hogy az általam benyújtott szakdolgozat egyéni, eredeti jellegű, saját szellemi alkotásom. Azon részeket, melyeket más szerzők munkájából vettem át, egyértelműen megjelöltem, és az irodalomjegyzékben szerepeltettem.

Ha a fenti nyilatkozattal valótlan állítottam, tudomásul veszem, hogy a záróvizsga-bizottság a záróvizsgából kizár és a záróvizsgát csak új dolgozat készítése után tehetek.

A leadott dolgozat, mely PDF dokumentum, szerkesztését nem, megtekintését és nyomtatását engedélyezem.

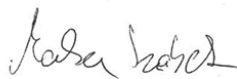
Tudomásul veszem, hogy az általam készített dolgozatra, mint szellemi alkotás felhasználására, hasznosítására a Magyar Agrár- és Élettudományi Egyetem mindenkor szellemi tulajdon-kezelési szabályzatában megfogalmazottak érvényesek.

Tudomásul veszem, hogy dolgozatom elektronikus változata feltöltésre kerül a Magyar Agrár- és Élettudományi Egyetem MATER Hallgatói Dolgozatok repozitóriumba. Tudomásul veszem, hogy a megvédett és

- nem titkosított dolgozat a védést követően
- titkosításra engedélyezett dolgozat a benyújtásától számított 5 év eltelte után

nyilvánosan elérhető és kereshető lesz az Egyetem MATER Hallgatói Dolgozatok repozitóriumban.

Kelt: Veresegyház, 2024. október. 29.

Hallgató aláírása

4. számú melléklet: Konzulensi nyilatkozat

NYILATKOZAT

Maksa Szabolcs (hallgató Neptun azonosítója: D4BV5E) konzulenseként nyilatkozom arról, hogy a szakdolgozatot áttekintettem, a hallgatót az irodalmi források korrekt kezelésének követelményeiről, jogi és etikai szabályairól tájékoztattam.

A szakdolgozatot a záróvizsgán történő védelemre javaslom / nem javaslom¹.

A dolgozat állam- vagy szolgálati titkot tartalmaz: igen nem^{*2}

Kelt: Gyöngyös, 2024. október 29.

belső konzulens

¹ A megfelelő aláhúzendó.

² A megfelelő aláhúzendó.